

Příloha č. 1 ke Zprávě o činnosti národní korespondentky pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů za rok 2020

Mgr. Martina Klvačová

V Brně dne 15. února 2021
3 SE 101/2021

Úvodem

Z edukativních důvodů jsou (v anonymizované podobě) níže představena některá zastavovací usnesení státních zástupců, která byla po přezkoumání shledána nezákonnými, neboť jimi byla vytvořena překážka trestního stíhání obviněného pro týž skutek ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu, a proto bylo přikročeno ke kasaci těchto rozhodnutí v rámci postupu, který nejvyššímu státnímu zástupci umožňuje § 174a odst. 1 trestního řádu. Také jsou (v anonymizované podobě) prezentována vybraná „kasační“ usnesení nejvyššího státního zástupce, jimiž byla zrušena nezákonná rozhodnutí o zastavení trestního stíhání vydaná na základě neudělení, respektive zpětvzetí souhlasu poškozeného s trestním stíháním obviněného. Jedná se právě o výše charakterizované věci, jejichž přezkoumáním bylo zjištěno, že se obviněný dopustil trestného činu, který není zahrnut v taxativním výčtu trestných činů vyjmenovaných v § 163 odst. 1 trestního řádu, proto bylo prohlášení poškozeného o neudělení, respektive zpětvzetí souhlasu s trestním stíháním obviněného právně irelevantní.

Zásadním kritériem výběru níže uvedených rozhodnutí byla samozřejmě právní kvalifikace vytýkaného jednání (tj. sledovaná problematika násilné a sexuální motivované trestné činnosti páchané na ženách a dětech).

1. K souběhu trestných činů a k překážce věci rozhodnuté

USNESENÍ

Nejvyšší státní zástupce dne xxx 2020 v trestní věci obviněného **L. T.**, rozhodl podle § 174a odst. 1 trestního řádu

takto:

Usnesení státní zástupkyně xxx ze dne 11. 11. 2019 č. j. xxx se v části výroku uvedené pod bodem 1), jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného **L. T.**,

zrušuje,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění:

I.

1. Usnesením státní zástupkyně xxx ze dne 11. 11. 2019 č. j. xxx bylo s konstatováním, že trestní stíhání je nepřipustné, podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného **L. T.**, vedené mj. pro skutek vymezený pod bodem 1) ve výrokové části tohoto usnesení, v němž byl spatřován přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku a dílčí útok přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 2 trestního zákoníku.

2. Těchto přečinů se měl obviněný podle popisu skutku ve výroku usnesení dopustit tím, že (cit.)

„1) dne 16.04.2019 v době od 16:30 do 20:00 hodin ve svém bytě xxx, do kterého po předchozí domluvě ohledně vyzvednutí svých osobních věcí dobrovolně přišla jeho bývalá přítelkyně, poškozená D. R., se svým nezletilým synem J. R., tuto slovně napadal a vulgárně urážel, vyhrožoval jí zabitím, ostříháním vlasů, při tom držel v ruce manikúrní nůžky, opakoval, že ji miluje, nutil ji, aby s ním

zůstala, po dobu cca 3 hodin ji v bytě zadržoval, po celou dobu nesměla vstát ze židle ani jít za svým nezletilým synem, který plakal v jiné místnosti a byl značně vystrašený, přičemž při každém pokusu o zvednutí ze židle ji chytil za ruku a bránil v pohybu, opakovaně jí vyhrožoval zabitím i zabitím jejího syna J., a to takovým způsobem, že to v poškozené vyvolalo důvodnou obavu o život a zdraví její a jejího syna, v průběhu tohoto jednání poškozené odcizil z její volně odložené kabelky na kuchyňské lince finanční hotovost ve výši 435,- Kč, následně se poškozené díky přítomnosti manželů D. a V. H., kteří se v bytě po celou dobu dobrovolně nacházeli, podařilo z bytu i se svým synem utéci do přesně nezjištěného vchodu ve vedlejším panelovém domě, kam ji L. T. pronásledoval do horních pater a zde ji na místě veřejnosti přístupném před jejím nezletilým synem a V. H. dvakrát udeřil otevřenou dlaní ruky do tváře, v důsledku čehož poškozená upadla na zem, udeřila se o zeď do zadní části hlavy, čímž jí však nevzniklo žádné zranění, bez nutnosti lékařského ošetření, následně jí L. T. z náruče sebral nezletilého syna s tím, že jde s ním do svého bytu a tak ji chtěl přinutit, aby šla s ním, přičemž přítomná V. H., která byla po celou dobu v blízkosti poškozené, nezletilého J. R. vytrhla z držení L. T. a takto obě i s nezletilým utekly do nedalekého bytu tchýně V. H., která poškozené přivolala vozidlo taxislužby, kdy se L. T. dopustil shora popsaného přečinu krádeže, ačkoliv byl v posledních třech letech za takový trestný čin pravomocně odsouzen a potrestán rozsudkem Okresního soudu xxx ze dne 17.06.2015, přičemž výrok o trestu tohoto rozsudku byl zrušen pravomocným rozsudkem Okresního soudu v xxx ze dne 24.01.2017, s nabytím právní moci dne 24.01.2017, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 40 měsíců, který L. T. vykonal ke dni 02.06.2018, kdy dále byl rozsudkem Okresního soudu xxx ze dne 17.06.2015, odsouzen za spáchání přečinu výtržnictví.“

3. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 24. 12. 2019.

II.

4. Shora citované usnesení o zastavení trestního stíhání, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a v části vztahující se ke skutku uvedenému pod bodem 1) jeho výroku bylo shledáno nezákonným.

5. Z obsahu předloženého spisového materiálu bylo zjištěno, že trestní stíhání obviněného L. T. pro skutek, který je předmětem tohoto kasačního rozhodnutí, bylo zahájeno usnesením policejního orgánu ze dne 20. 6. 2019. Předmětný skutek byl ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání popsán pod bodem 2/ a byl právně kvalifikován jako přečin krádeže § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 2 trestního zákoníku, přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku, přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, 2 trestního zákoníku a přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku. Týmž rozhodnutím policejního orgánu bylo trestní stíhání obviněného zahájeno také pro spáchání skutku vymezeného pod bodem 3/, jenž byl policejním orgánem posouzen jako přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku a přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 trestního zákoníku. Tohoto skutku se měl obviněný dopustit tím, že (cit.)

„3/ dne 16.04.2019 v době kolem 20:00 hodin v xxx, poté co v nedalekém průchodu vyhlížel L. T. přítomnost poškozené D. R., této zabránil nastoupit s jejím nezletilým synem do přivolaného vozidla taxi služby, kdy po ní požadoval částku 100,- Kč s tím, že pokud mu peníze dá, tak ji už nechá být a odjet, přičemž poškozená mu sdělila, že už žádné peníze nemá, že jí je předtím odcizil v bytě, na což reagoval tím, aby si řekla o peníze přítomné V. H., což poškozená učinila a V. H. mu částku 100,- Kč předala, načež L. T. odstoupil a nechal poškozenou i s jejím synem nastoupit do vozidla, kdy řidič na žádost poškozené zevnitř uzamkl všechny dveře a chystal se z místa vycouvat, kdy k vozidlu přiběhl L. T. a snažil se otevřít dveře spolujezdce, což se mu nepodařilo, poté se snažil otevřít dveře za spolujezdcem, což se mu rovněž nepodařilo, začal agresivně do vozidla bouchat a kopat, poté pěstí rozbil sklo pravého zpětného zrcátka a dále utrl přední registrační značku i s plastovým držákem a tuto vší silou mrštil proti čelnímu sklu vozidla a poté z místa odešel, čímž způsobil hmotnou škodu na poškození vozidla taxislužby tov. zn. Škoda Octavia 5E, bílé barvy, v celkové výši 23.192,- Kč a hmotnou škodu na odcizení finanční hotovosti ve výši 100,- Kč poškozené D. R., trvale bytem xxx.“

6. Jak vyplývá z přípisu policejního orgánu ze dne 25. 10. 2019, jímž obviněného upozornil na změnu právní kvalifikace, tak skutky pod body 2/ a 3/ výroku usnesení o zahájení trestního stíhání měly být nadále posuzovány jako jeden skutek, právně kvalifikovaný přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku a přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 trestního zákoníku.

7. V rámci vydání rozhodnutí ukončujících přípravné řízení, vedené proti obviněnému L. T., však státní zástupkyně xxx tyto skutky znovu rozdělila, a zatímco pro skutek popsany **pod bodem 2/** ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání bylo dne 11. 11. 2019 trestní stíhání obviněného **zastaveno**, tak pro skutek vymezený **pod bodem 3/** ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání byla dne 12. 11. 2019 **podána** na obviněného **obžaloba**.

III.

8. V návaznosti na výše nastíněný procesní vývoj je potřeba konstatovat, že postupem státní zástupkyně xxx došlo k porušení zásady ne bis in idem, k čemuž je namíste připomenout některá obecná východiska.

9. Podle § 220 odst. 1 trestního řádu může soud rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.

10. Podle § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

11. Rozhodné okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání jsou vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu, v ústavních předpisech a v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána.

12. Základními vnitrostátními normami, které upravují nepřípustnost trestního stíhání, jsou čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, § 11 odst. 1 písm. h), i), j) a k) trestního řádu a § 11a trestního řádu. Z norem obsažených v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána, mají klíčový význam čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů (dále jen „Protokol č. 7 k Úmluvě“), které jsou ve smyslu čl. 10 Ústavy v České republice bezprostředně závazné a mají přednost před zákony; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Navíc § 11 odst. 1 písm. m) trestního řádu upravuje jako specifický důvod nepřípustnosti trestního stíhání to, že jeho vedení vylučuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

13. Zákaz dvojího stíhání a potrestání, vyplývající ze zásady ne bis in idem v podobě vymezené čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, se v posuzovaném případě uplatní tak, že osobu, jejíž trestní stíhání pro určitý čin bylo pravomocně zastaveno, není možné pro týž čin znovu trestně stíhat a potrestat, a to bez ohledu na to, zda je v daném činu spatřován stejný trestný čin jako v dřívějším trestním řízení nebo jiný trestný čin.

14. To vše pochopitelně platí za předpokladu, že první pravomocné rozhodnutí o daném činu nebylo zrušeno v předepsaném řízení z podnětu mimořádného opravného prostředku.

15. Pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání se stejně jako pravomocný rozsudek týká vždy určitého obviněného, který je v takovém rozhodnutí uveden, a skutku, který je v něm popsán, nikoli jen možnému právnímu posouzení podle ustanovení zvláštní části trestního zákoníku.

16. Skutkem v trestněprávním smyslu se rozumí souhrn trestněprávně relevantních skutečností (trestněprávně relevantní jednání pachatele a jím zapříčiněný trestněprávně významný následek), které odpovídají znakům té které skutkové podstaty trestného činu.¹ Pojem skutku je třeba odlišovat

¹Srov. rozhodnutí publikované pod č. 41/2002 Sb. rozh. tr.

od skutkového děje (souhrn faktických okolností blíže neutříděných, vymezení události, jak se stala), od právní kvalifikace skutku (subsumpce skutku pod příslušné ustanovení trestního zákoníku nebo jiných předpisů v oboru trestního práva) a od popisu skutku.

17. Popis skutku je obsažen v příslušném procesním aktu orgánu činného v trestním řízení, a to konkrétně v tzv. skutkové větě např. v usnesení o zahájení trestního stíhání, a dále třeba v obžalobě, v rozsudku, v usnesení o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci, případně v jiném mezitímním či konečném rozhodnutí učiněném v trestním řízení. Samotná formulace tzv. skutkové věty, která je rozdělena do dvou nebo více samostatných odstavců, nemůže vést k závěru, že se pachatel dopustil více než jednoho skutku (přestože jím mohl spáchat více trestných činů). Podstatná je totiž existence následku, který svým jednáním způsobil, protože teprve rozdílný následek je momentem, který dělí takové jednání na dva nebo více samostatných skutků.²

18. Předmětem trestního stíhání je vždy skutek ve výše naznačeném smyslu. Rozhodnutí o zastavení trestního stíhání se vždy týká celého skutku. Není přitom možné skutek rozdělit a rozhodnout jen o jeho části. O jednom skutku lze rozhodnout jen jedním způsobem.

19. Za jeden skutek lze považovat jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním.

20. O jeden skutek z hlediska hmotného práva se jedná též v případě, došlo-li ke vzniku více následků významných pro trestní právo hmotné, jestliže každý z těchto následků byl způsoben alespoň zčásti týmž (jedním) jednáním, rovněž významným z hlediska trestního práva hmotného. Jde tak o jeden skutek, jestliže jednání, které je prostředkem ke spáchání trestného činu jednoho, je současně součástí jednání, které znamená uskutečňování jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu druhého. To platí i v případě, kdy jednání, které vyvolalo určitý následek, bez něhož by k vyvolání druhého následku nedošlo.³

21. Z teorie trestního práva je vhodné dále připomenout, že skutek je třeba posoudit podle všech ustanovení trestního zákona, která se na něj vztahují. Za tím účelem nauka trestního práva rozlišuje souběhy (konkurence) trestných činů jednočinné (ideální) a vícečinné (reálné).

22. Souběh jednočinný (konkurence ideální) připadá v úvahu tam, kde zcela nebo zčásti shodným jednáním jsou jedním skutkem zasaženy různé individuální objekty ochrany a tím způsobeny různé právně významné následky.

23. Jednočinný souběh stejnorodý spočívá v tom, že pachatel jedním skutkem vícekrát naplní tutéž skutkovou podstatu trestného činu, jednočinný souběh nestejnorodý pak v tom, že pachatel jedním skutkem naplní více různých skutkových podstat.

24. Vícečinný souběh stejnorodý spočívá v tom, že pachatel více skutky spáchá trestné činy stejné skutkové podstaty a vícečinný souběh nestejnorodý pak v tom, že pachatel více skutky spáchá trestné činy různých skutkových podstat. Vícečinný souběh tedy předpokládá více skutků a každý z těchto skutků se posuzuje jako samostatný trestný čin. Naproti tomu při jednočinném souběhu jde o skutek jediný, kterým je spácháno více trestných činů.⁴

25. O tzv. zdánlivém souběhu hovoříme v případech, kdy jednočinný souběh je vyloučen, ač skutek formálně vykazuje znaky dvou nebo více skutkových podstat trestných činů. Jednočinný souběh je kromě jiného vyloučen, jde-li o tzv. faktickou konzumpci (*lex consumens derogat legi consumatae*), tedy za situace, když jeden trestný čin je prostředkem relativně malého významu ve srovnání se základním trestným činem nebo vedlejším, málo významným produktem základního trestného činu.⁵

² Srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013 sp. zn. 7 Tdo 255/2013.

³ Srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 171-172.

⁴ Viz Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti. 2. vydání. Praha: Orac, 2003, s. 403-408.

⁵ Srov. tamtéž.

26. Toto rozlišování má na rozhodování orgánů činných v trestním řízení závažné praktické procesní dopady. Např. pokud v případě jednočinného souběhu více trestných činů je pravomocně rozhodnuto o jednom z nich, je tím současně rozhodnuto o celém skutku. Nelze tudíž vést řízení a ani rozhodovat o zbývajících trestných činech, neboť předchozí rozhodnutí vytvořilo ve vztahu k nim tzv. překážku věci rozhodnuté; v nyní přezkoumané věci by se jednalo o překážku ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu.

IV.

27. Ve vztahu k nyní posuzované věci tak bylo potřeba posoudit, zda jednání obviněného L. T. popsané pod body 2/ a 3/ ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání tvoří z hlediska trestního práva hmotného jeden skutek (jak to ostatně bylo naznačeno v upozornění policejního orgánu na změnu právní kvalifikace ze dne 25. 10. 2019) nebo skutky dva, a zda tak o nich mohlo být rozhodnuto dvěma různými způsoby, resp. dvěma samostatnými rozhodnutími (v dané věci podáním obžaloby a usnesením o zastavení trestního stíhání).

28. V této souvislosti je namístě připomenout, že jednání vymezené pod bodem 2/ ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání [resp. pod bodem 1) ve výroku usnesení o zastavení trestního stíhání] mělo spočívat v tom, že obviněný poškozené D. R. (kromě toho, že jí měl z kabelky odcizit peněžní hotovost ve výši 435 Kč) pod pohrůžkou jejího usmrcení i zabití syna bránil, aby od něj odešla, přičemž násilnické jednání uvedeného charakteru mělo probíhat v době od 16:30 hodin do 20:00 hodin nejprve v prostorách jeho bytu a později i na chodbě vedlejšího panelového domu, kde jí v odchodu bránil také násilím (dvojitý úder otevřenou dlaní do tváře) a vytržením syna z náruče.

29. Jednání popsané pod bodem 3/ ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání mělo v časové návaznosti na předchozí jednání (tj. téhož dne kolem 20:00 hodin) spočívat v tom, že obviněný poškozené bránil v nastoupení do přivolaného vozidla taxislužby, neboť po ní nejprve požadoval vydání částky 100 Kč, kterou mu na jeho naléhání vydala V. H., jež byla přítomna celému předchozímu konfliktu, načež poškozené sice dovolil nastoupit do vozidla, nicméně vzápětí se k vozidlu vrátil a násilím se snažil otevřít jeho uzamčené dveře, agresivně do něj bouchal a kopal, rozbil pěstí sklo zpětného zrcátka a utrl registrační značku, kterou mrštil proti čelnímu sklu vozidla, čímž způsobil škodu ve výši 23.192 Kč. V bodě 2) výrokové části obžaloby bylo předmětné jednání „zestručněno“ státní zástupkyní tak, že poté, co se obviněný snažil neúspěšně otevřít dveře vozidla taxislužby, kopal do nich, rozbil sklo zpětného zrcátka, utrl registrační značku a mrštil ji o čelní sklo, čímž způsobil škodu ve výši ve výši 23.192 Kč.

30. S přihlédnutím k původnímu popisu skutkových okolností v bodech 2/ a 3/ ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání je nutno konstatovat, že tyto z hlediska trestního práva hmotného tvoří jeden skutek de iure. Jednání obviněného vymezené v bodě 3/ výroku usnesení o zahájení trestního stíhání totiž bezprostředně časově, ale i svým faktickým průběhem navazovalo na jeho jednání uvedené v bodě 2/ výroku usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť jím chtěl též evidentně dosáhnout, aby od něj poškozená neodešla (ač jí nejprve sdělil, že pokud mu vydá částku ve výši 100 Kč, nechá ji odejít, vzápětí se snažil násilím dostat dovnitř vozidla a jejímu odjezdu zabránit). K poškození vozidla taxislužby pak došlo v přímé souvislosti s jednáním obviněného, jímž se snažil poškozené D. R. zabránit v jejím odchodu a kterým na ni započal působit již v 16:30 hod. téhož dne, tedy již jednáním popsaným v bodě 2/ ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání.

31. Jedním skutkem obviněného vymezeným v bodech 2/ a 3/ ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání tak sice došlo ke vzniku více následků významných pro trestní právo (k zásahu do osobní svobody, resp. svobody pohybu a svobodného rozhodování poškozené o jejím odchodu od obviněného a zásahům do vlastnických práv), tyto však byly způsobeny tímž (jedním) jednáním obviněného, které započalo v 16:30 hod. v jeho bytě, pokračovalo na chodbě vedlejšího panelového domu a bylo završeno útokem na vozidlo taxislužby, v němž seděla poškozená se svým synem. Trestněprávně relevantní následky spočívající v zásahu do vlastnického práva poškozené D. R. (odcizení peněžní hotovosti ve výši 435 Kč) a poškozené společnosti xxx (poškození vozidla taxislužby) byly v podstatě vedlejším důsledkem téhož jednání obviněného, kterým chtěl primárně ovlivnit rozhodnutí poškozené o jejím odchodu. S přihlédnutím k výše nastíněným obecným

východiskům se tedy jednalo o jednočinný nestejnorodý souběh trestných činů, neboť byly jedním skutkem obviněného zasazeny různé individuální objekty ochrany a tím způsobeny různé právně významné následky.

32. Není přitom rozhodné, že skutkové okolnosti tvořící z hlediska trestního práva hmotného jeden skutek jsou popsány v samostatných odstavcích výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání. Jak je zřejmé z upozornění na změnu právní kvalifikace ze dne 25. 10. 2019, policejní orgán rovněž dospěl k závěru, že jednání obviněného popsané pod body 2/ a 3/ ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání je nutno posuzovat jako jeden skutek. Ostatně i návrh na zastavení trestního stíhání ze dne 30. 10. 2019 vztáhl toliko na skutek, který je vymezen pod bodem 2) ve výroku usnesení o zastavení trestního stíhání (a jenž není předmětem kasačního rozhodnutí nejvyššího státního zástupce). Státní zástupkyně xxx však přesto postupovala tak, že o tomto jednom skutku rozhodla dvakrát, když pro jeho část trestní stíhání obviněného usnesením ze dne 11. 11. 2019 zastavila a pro zbývající část podala dne 12. 11. 2019 na obviněného obžalobu.

33. Rozhodnutím o zastavení trestního stíhání pro skutek vymezený v bodě 1) ve výroku předmětného usnesení (původně popsaný pod bodem 2/ ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání) vytvořila dozorová státní zástupkyně překážku věci rozhodnuté, a pokud následně pro zbývající část téhož skutku (původně popsaného pod bodem 3/ výroku usnesení o zahájení trestního stíhání) podala obžalobu, postupovala v rozporu se zásadou ne bis in idem, tj. se zásadou zákazu dvojího stíhání a potrestání, upravenou v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jakož i čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Pro zhojení této vady trestního řízení tudíž nezbylo, než přistoupit ke kasaci usnesení o zastavení trestního stíhání obviněného L. T. v části vztahující se ke skutku popsanému pod bodem 1) ve výrokové části nyní přezkoumaného rozhodnutí.

34. Kromě shora uvedené vady je ve vztahu k usnesení státní zástupkyně xxx o zastavení trestního stíhání třeba učinit výhradu k právní kvalifikaci skutku popsanému pod bodem 1) ve výroku předmětného usnesení. Tento skutek byl původně v usnesení o zahájení trestního stíhání posouzen jako přečin krádeže § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 2 trestního zákoníku, přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, přečin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku, přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1, 2 trestního zákoníku [správně § 358 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku] a přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, zatímco v usnesení o zastavení trestního stíhání byl vyhodnocen jako přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku a dílčí útok přečinu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 2 trestního zákoníku.

35. Na jedné straně lze souhlasit s vypuštěním právní kvalifikace daného skutku [resp. jeho části popsané v bodě 1) výroku usnesení o zastavení trestního stíhání, tj. bez části popsané v bodě 3/ výroku usnesení o zahájení trestního stíhání] jako přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, jelikož společné prostory panelového domu zpravidla nelze považovat za místo veřejnosti přístupné ve smyslu § 358 trestního zákoníku, přičemž v posuzovaném případě byl útok obviněného na poškozenou přítomen jen její tříletý syn a jejich společná známá V. H., takže by zřejmě nebylo možné uvažovat ani o spáchání činu „veřejně“ ve smyslu § 117 písm. b) trestního zákoníku.⁶ Stejně tak je možno souhlasit s upuštěním od právního posouzení skutku jako přečinu omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 trestního zákoníku, neboť bránění poškozené v užívání osobní svobody bylo v daném případě prostředkem donucení k tomu, aby od obviněného neodešla. Takové jednání přitom odpovídá pouze znakům skutkové podstaty přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, jehož souběh s přečinem podle § 171 trestního zákoníku je proto vyloučen. Obdobně však měla být vypuštěna i právní kvalifikace skutku jako přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, jelikož výhrůžky usmrcením poškozené a jejího nezletilého syna byly prostředkem vynucení jejího určitého chování, pročež takové jednání naplňuje opět jen znaky skutkové podstaty přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, nikoliv i přečinu podle § 353 trestního zákoníku.⁷

⁶Bliže viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3321 a násl.

⁷ Srov. přiměřeně rozhodnutí publikované pod č. 25/1983-I. Sb. rozh. tr.

36. Se zřetelem k výše uvedeným skutečnostem lze shrnout, že státní zástupkyně xxx svým postupem, v rámci kterého o jednom skutku rozhodla usnesením o zastavení trestního stíhání a současně podáním obžaloby, porušila zásadu ne bis in idem, resp. rozhodnutím o zastavení trestního stíhání obviněného L. T., vytvořila překážku věci rozhodnuté, pro kterou není za současného stavu možné rozhodnout o podané obžalobě. Z hlediska zákonnosti tak její usnesení ze dne 11. 11. 2019 č. j. 2 ZT 224/2019-115 o zastavení trestního stíhání v části výroku vztahující se ke skutku uvedenému pod bodem 1) nemůže obstát. S ohledem na nezákonnost dané části rozhodnutí, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného, tudíž nezbylo pro zachování účelu trestního řízení, zakotveného v § 1 odst. 1 trestního řádu, než rozhodnout podle § 174a odst. 1 trestního řádu o jejím zrušení. Tento postup je zároveň postačující k odstranění vad, jimiž byla zatížena zrušená část usnesení o zastavení trestního stíhání, takže v dané věci není potřeba provádět další úkony přípravného řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (srov. § 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 18. března 2020

2. K souběhu trestného činu a přestupku a k překážce věci rozhodnuté

USNESENÍ

Nejvyšší státní zástupce dne xxx v trestní věci obviněného **P. S.**, nar. xxx, rozhodl

takto:

Podle § 174a odst. 1 trestního řádu se zrušuje usnesení státní zástupkyně xxx ze dne 5. 5. 2020 č. j. xxx, jímž byla podle § 171 odst. 1 trestního řádu věc obviněného P. S. postoupena jinému orgánu,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění:

1. Usnesením státní zástupkyně xxx ze dne 5. 5. 2020 č. j. xxx bylo rozhodnuto podle § 171 odst. 1 trestního řádu o postoupení věci obviněného P. S. Magistrátu města xxx s konstatováním, že výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, avšak jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek. Trestní stíhání obviněného P. S. bylo vedeno pro skutek právně kvalifikovaný jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, který spočíval v tom, že (cit.)

„nejméně od přesně nezjištěné doby roku 2015 do 26. 10. 2019 ve xxx, ve společně užívaném bytě na ulici xxx zejména v podnapilém stavu vulgárně nadával své manželce T. S., kterou také fyzicky napadal strkáním zezadu do těla, po němž tato většinou upadla na zem, také po ní házel různými předměty, kterými ji občas zasáhl, nejméně v jednom případě ji škrtil uchopením rukama kolem krku, kdy tímto jednáním jí způsoboval oděrky a pohmožděliny bez nutnosti lékařského ošetření a bez jejího omezení v obvyklém způsobu života, rovněž jí vyhrožoval zabitím, přičemž naposledy ji napadl dne 26. 10. 2019, kdy do ní žduchl, po čemž upadla na zem, a když zvedla hlavu, udeřil ji pěstí do obličeje, čímž jí způsobil hematoma pod pravým okem, pro který byla jednorázově lékařsky ošetřena.“

2. Usnesení o postoupení věci nabylo právní moci dne 23. 5. 2020.

3. V odůvodnění usnesení o postoupení věci státní zástupkyně zhodnotila dosavadní průběh řízení, poukázala na výpověď poškozené T. S., dále N. S. a J. S. (dětí obviněného a poškozené) a R. Š. (bratr poškozené), na vysvětlení podaná K. F. (spolužačka N. S.), A. M. (sestra poškozené), M. M.

(matka obviněného), J. a V. M. a P. B. (sousedí obviněného a poškozené) a V. V. a O. B. (servírky z restaurace B.). Zmínila též listinné důkazy, zejména lékařské zprávy, protokol o prohlídce těla poškozené, protokol o ohledání místa činu, lustraci obviněného v databázích PČR, zprávu intervenčního centra a zprávu odboru sociální péče, oddělení sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města xxx. Státní zástupkyně zejména akcentovala závěry psychiatricko-psychologických znaleckých posudků, které byly zpracovány k osobě poškozené T. S. a k dětem obviněného a poškozené a dále znalecký posudek o duševním stavu obviněného. Dále konstatovala, že usnesením policejního orgánu Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje, Územního odboru ve xxx, 1. oddělení obecné kriminality ze dne 31. 3. 2020 č. j. xxx bylo podle § 160 odst. 1, 5 trestního řádu zahájeno trestní stíhání obviněného P. S. pro zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. c), d) trestního zákoníku, jehož se od ledna 2015 do 26. 10. 2019 ve xxx ve společném bytě na ulici xxx dopouštěl na svých dětech, přičemž uvedla, že v dané věci nadále probíhá vyšetřování. Státní zástupkyně podrobně zdůvodnila, proč ve věci neshledává naplnění znaků skutkové podstaty zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, když (cit.) „(...) poslední cca 4 roky soužití obviněného s poškozenou bylo nesouladné, poznamenané žárlivostí obviněného, jeho nadužíváním alkoholu a také nadměrnými kontakty poškozené s její sestrou, což obviněný nehodlal akceptovat. Mezi partnery tak docházelo k hádkám, které vyvolával zejména obviněný, nicméně poškozená mu oponovala, rovněž zvyšovala hlas, což bylo slyšet až v sousedních bytech, a byly i případy, kdy iniciátorem hádky byla poškozená. Obviněný při hádkách poškozené vulgárně nadával, což mu poškozená oplácela, rovněž jej označovala hanlivými slovy. V podnapilosti obviněný poškozenou také fyzicky napadal, zejména strkáním zezadu do těla, kdy poškozená většinou upadla na zem, poté vstala a záležitost dále neřešila. Timto napadáním jí obviněný způsoboval drobná poranění v podobě oděrek a pohmožděnin, které poškozenou nijak neomezovaly v pracovní ani jiné obvyklé činnosti, nemusela být pro tato poranění ošetřena, vyjma posledního incidentu, kdy jí obviněný po sražení na zem udeřil pěstí do obličeje a způsobil jí tak hematoma pod pravým okem, pro který byla jednorázově ošetřena. Tento způsob napadení byl podle poškozené ojedinělý. Zpočátku se poškozená fyzickým atakům obviněného aktivně bránila, rovněž do něj strkala, i facku mu dala, také jej poškrábala, avšak v posledních 2 letech již nikoliv, neboť zjistila, že to nemá žádný význam. Naopak projevila odvalu a při jeho agresivním chování se postavila proti němu s tím, ať jí tedy udeří, kdy v tom případě to obviněný nikdy neudělal. (...) Poškozené obviněný také vyhrožoval zabitím, což však podle ní byly plané vyhružky, nebála se jich, věděla, že by to obviněný neudělal. Obviněný se také snažil poškozenou omezovat v opouštění domácnosti a v chování se sestrou zejména do restauračního zařízení, což však poškozená neakceptovala a z domácnosti dle své potřeby volně odcházela. Hádky a agresivní fyzické jednání obviněného vůči poškozené nikdy nebyly z nicotné a bagatelní příčiny či zcela bezdůvodné, nastaly vždy jako důsledek nějakého konfliktu. Fyzické útoky obviněného nebyly nijak časté, někdy i několik měsíců bylo jejich soužití klidné. Intenzita vulgárních nadávek ze strany obviněného byla po celou dobu cca 4 let stejná, jeho jednání se nezhoršovalo, agresivita nestupňovala. (...). Jednání obviněného na poškozené nezanechalo žádných psychických následků, nevracejí se jí nežádoucí vzpomínky na jeho jednání, nemá problémy se spánkem, náladu má v normě, nemá úzkostné a depresivní stavy, její psychický stav je stabilizovaný, cítí se spokojenější než dříve. Sama uvedla, že se necítí jako týraná žena. Ani znalkyně u ní neshledaly příznaky typické pro týrané ženy. V soužití obviněného a poškozené nebyla zjištěna vzájemná asymetrie a rozdělení rolí ani mocenská dominance jednoho partnera nad druhým, jak je typické pro tzv. domácí násilí. Jednalo se o konfliktní soužití s prvky násilí, které však nelze podřadit pod tzv. domácí násilí ve smyslu týrání ženy. Cílem chování obviněného nebylo poškozenou týrat, nýbrž přimět ji k jinému chování tak, jak on požadoval, kdy jeho jednání bylo reakcí na to, že poškozená odmítala své chování změnit, navíc jeho jednání bylo ve většině případů podpořeno požitým alkoholem. Poškozená se v důsledku jednání obviněného nedostala do podřízené pozice, byla schopna se samostatně rozhodovat a také to činila, své zájmy byla schopna prosadit. Jednání obviněného vnímala poškozená jako agresivní, avšak na jejím emočním rozpoložení to nezanechalo žádných následků, nepocítovala to jako těžké příkoří.“ Státní zástupkyně tudíž dospěla k závěru, že v dané věci se nejedná o podezření ze spáchání žádného trestného činu, avšak jednání obviněného v podobě vulgárních nadávek a fyzického napadání poškozené by bylo možno posoudit jako přestupek, tudíž bylo rozhodnuto o postoupení věci Magistrátu města xxx.

4. Předmětné usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a shledáno nezákonným. Státní zástupkyně xxx doposud provedené důkazy, jež jsou dostatečné pro

zjištění skutkového stavu, nezhodnotila v souladu s požadavky § 2 odst. 6 trestního řádu a toto pochybení ve svém důsledku vedlo k nezákonné aplikaci § 171 odst. 1 trestního řádu.

5. Orgány činné v trestním řízení v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 trestního řádu hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

6. Státní zástupce podle § 171 odst. trestního řádu postoupí věc jinému orgánu, jestliže výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, že však jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění.

7. Za účelem ozřejmění důvodů, které vedly k vydání tohoto kasačního usnesení nejvyššího státního zástupce, je potřebné zmínit dosavadní průběh trestního řízení v nyní přezkoumané věci.

8. Policejní orgán Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje, Územního odboru xxx, 1. oddělení obecné kriminality (dále jen „policejní orgán“) zahájil podle § 160 odst. 1 trestního řádu dne 27. 10. 2019 pod č.j. xxx trestní stíhání obviněného P. S. pro skutek, který byl právně kvalifikován jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že (cit.) „(...) v době nejméně od 01.01.2015 do 26.10.2019, ve xxx, v šestém patře v bytě č. 20, soustavně se stoupající tendencí, pod vlivem alkoholu fyzicky a současně psychickým nátlakem týral manželku T. S, nar. xxx, žijící sním ve společné domácnosti, a to tak, že jí pravidelně zpočátku co tři měsíce a následně obden nadával 'ty kurvo špinavá', 'ty mrdko vyjebaná', přičemž jí při verbálním napadání opakovaně strkal rukama do těla. z čehož poškozená většinou upadla na zem a pádem utrpěla odřeniny v oblasti rukou a nohou, dále jí v přesně nezjištěné době v průběhu roku 2018 při návratu z hospody chytil oběma rukama pod krkem a začal škrtit, přičemž jí pustil až ve chvíli, kdy začala lapat po dechu, a dále dne 26.10.2019 při návratu poškozené z procházky s touto započal slovní rozepří, která vyvrcholila žduchnutím poškozené na zem, kterou dále uhodil rukou sevřenou v pěst do pravého oka, přičemž poškozené tímto útokem způsobil podlitinu pod pravým okem, čímž poškozené způsobil dlouhodobé psychické a fyzické příkoří (...).“

9. Poté, co byla po zahájení trestního stíhání vyslechnuta poškozená T. S., obě děti poškozené a obviněného, tedy N. S. a J. S., a zpracovány psychiatricko-psychologické znalecké posudky za účelem vyšetření duševního stavu nezletilých, tak policejní orgán dne 31. 3. 2020 pod č.j. xxx zahájil podle § 160 odst. 1, 5 trestního řádu trestní stíhání obviněného P. S. pro skutek, který byl právně kvalifikován jako zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. c), d) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že (cit.) „(...) v přesně nezjištěné době nejméně však od ledna 2015 do 26.10.2019, ve xxx, ve společném bytě na ul. xxx, zejména v době, když byl pod vlivem alkoholu, což byly téměř všechny dny, když nebyl v zaměstnání, před nezletilou dcerou N. S. a nezletilým synem J. S., opakovaně vulgárně nadával své manželce T. S., tuto ponižoval a fyzicky na ni útočil, a takové jednání v nezletilých dětech vzbuzovalo strach o jejich matku, a z obavy o ni schovávaly nože, přičemž své nezletilé děti N. a J. rovněž verbálně napadal slovy 'bastardi, spratci, smradí', ponižoval je slovy 'stydím se za Vás, vy nejste moji, nikdy z Vás nic nebude, nic neumíte, nic nedokážete', dceři N. vulgárně nadával, že je 'stejná kurva jako její matka, že je piča, špína, děvka', rovněž své děti tahal za vlasy, za ucho, dával jim facky a pohlavky, s nezletilou N. lomcoval, žduchal do ní, škubal jí za ruku, v jednom případě na jaře roku 2018 jí dal pěstí do rtu, a tímto jednáním jim způsobil dlouhodobé zejména psychické, ale i fyzické útrapy (...).“

10. Východiskem pro koncipování nynějšího kasačního usnesení nejvyššího státního zástupce pak bylo zodpovězení otázky, zda jednání obviněného P. S. spáchané ke škodě T. S., původně právně kvalifikované jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, které však bylo po provedeném dokazování státní zástupkyní xxx právně vyhodnoceno jako eventuální přestupek, a jednání obviněného P. S. spáchané ke škodě nezletilých N. a J. S. právně kvalifikované jako zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. c), d) trestního zákoníku, pro které je obviněný stále trestně stíhán, je z hlediska trestněprávního jediným skutkem.

11. Pojem „skutek“ není explicitně definován v trestním zákoníku ani trestním řádu, jeho výklad však podává nauka trestního práva a na ni navazující soudní judikatura.

12. Podle § 220 odst. 1 trestního řádu může soud rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.

13. V ustanovení § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu je stanoveno, že trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

14. Rozhodné okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání jsou vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu, v ústavních předpisech a v mezinárodních úmluvách, jimiž je Česká republika vázána.

15. Základními vnitrostátními normami, které upravují nepřípustnost trestního stíhání, jsou čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a § 11 odst. 1 písm. h), i), j) a k) trestního řádu a § 11a trestního řádu. Z norem obsažených v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána, mají klíčový význam čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů (dále jen „Protokol č. 7 k Úmluvě“), které jsou ve smyslu čl. 10 Ústavy v České republice bezprostředně závazné a mají přednost před zákony; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Navíc § 11 odst. 1 písm. m) trestního řádu upravuje jako specifický důvod nepřípustnosti trestního stíhání to, že jeho vedení vylučuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

16. Zásadu „ne bis in idem“ – právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát za týž čin – ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, je namíste vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak zásadně i na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu. V praxi proto může dojít k porušení této zásady v případě vynesení dvou po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný v obou případech jako trestný čin (tzn. v kombinaci trestný čin – trestný čin), dvou takových po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný nejdříve jako trestný čin a poté jako přestupek (tzn. v kombinaci trestný čin – přestupek), dvou po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný nejdříve jako přestupek a poté jako trestný čin (tzn. v kombinaci přestupek – trestný čin) a dvou takových po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný v obou případech jako přestupek (tzn. v kombinaci přestupek – přestupek).

17. Zákaz dvojího stíhání a potrestání vyplývající ze zásady „ne bis in idem“ v podobě vymezené čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě se v posuzovaném případě uplatní tak, že osobu, jejíž trestní stíhání pro určitý skutek bylo pravomocně postoupeno s podezřením, že skutek je přestupkem, není možné pro týž čin znovu trestně stíhat a potrestat, a to bez ohledu na to, zda je v daném činu spatřován trestný čin nebo přestupek.

18. To vše pochopitelně platí za předpokladu, že první pravomocné rozhodnutí o daném činu nebylo zrušeno v předepsaném řízení z podnětu mimořádného opravného prostředku.

19. Pravomocné usnesení o postoupení věci jinému orgánu se stejně jako pravomocný rozsudek týká vždy určitého obviněného, který je v takovém rozhodnutí uveden, a skutku, který je v něm popsán, nikoli jen jeho možného právního posouzení podle ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, případně podle právních předpisů upravujících jednotlivé přestupky.

20. Skutkem v trestněprávním smyslu se rozumí souhrn trestněprávně relevantních skutečností (trestněprávně relevantní jednání pachatele a jím zapříčiněný trestněprávně významný následek), které odpovídají znakům té které skutkové podstaty trestného činu.⁸ Pojem skutku je třeba odlišovat od skutkového děje (souhrn faktických okolností blíže neutříděných, vymezení události, jak se stala),

⁸ Srov. rozhodnutí č. 41/2002 Sb. rozh. tr.

od právní kvalifikace skutku (subsumpce skutku pod příslušné ustanovení trestního zákoníku nebo jiných předpisů v oboru trestního práva) a od popisu skutku.

21. Rozhodné pro posouzení přípustnosti trestního stíhání z hlediska zásady *ne bis in idem* je to, zda jde či nejde o stejný skutek, a proto je potřeba uvést, že skutek je v tomto směru chápán jako pojem procesněprávní a je vymezován jako událost ve vnějším světě vyvolaná činem člověka, přičemž o totožnosti skutku mohou rozhodnout jen okolnosti a závěry skutkové, které jsou právně relevantní, nikoliv pouze závěry právní.⁹

22. Popis skutku je obsažen v příslušném procesním aktu orgánu činného v trestním řízení, a to konkrétně v tzv. skutkové větě např. v usnesení o zahájení trestního stíhání, a dále třeba v obžalobě, v rozsudku, v usnesení o zastavení trestního stíhání nebo v usnesení o postoupení věci, případně v jiném mezitímním či konečném rozhodnutí učiněném v trestním řízení. Jinými slovy řečeno, skutek je tvořen souhrnem určitých popsaných skutkových okolností, nikoli jejich právním posouzením. Pouhá skutečnost, že v nyní řešené věci byla formulace tzv. skutkové věty uvedena ve dvou odlišných usneseních (jak je zřejmé z obsahu odstavců 9. a 10. tohoto usnesení vydaného podle § 174a odst. 1 trestního řádu), nemůže vést bez dalšího k závěru, že se pachatel dopustil více než jednoho skutku. Podstatná je totiž existence následku, který obviněný svým jednáním způsobil, protože teprve rozdílný následek je momentem, který dělí takové jednání na dva nebo více samostatných skutků.¹⁰

23. Předmětem trestního stíhání je vždy skutek ve výše naznačeném smyslu. Rozhodnutí o postoupení věci se vždy týká celého skutku. Není přitom možné skutek rozdělit a rozhodnout jen o jeho části. O jednom skutku lze rozhodnout jen jedním způsobem.

24. Za jeden skutek lze považovat jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním.

25. O jeden skutek z hlediska hmotného práva se jedná též v případě, došlo-li ke vzniku více následků významných pro trestní právo hmotné, jestliže každý z těchto následků byl způsoben alespoň zčásti tímž (jedním) jednáním, rovněž významným z hlediska trestního práva hmotného. Jde tak o jeden skutek, jestliže jednání, které je prostředkem ke spáchání trestného činu jednoho, je současně součástí jednání, které znamená uskutečňování jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu druhého. To platí i v případě, kdy jednání, které vyvolalo určitý následek, bez něhož by k vyvolání druhého následku nedošlo.¹¹

26. Z popisu skutku tak, jak byl vymezen policejním orgánem v usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 31. 3. 2020 pod č. j. xxx vyplývá, že podstatná část závadového jednání obviněného je tvořena právě skutečností, že jeho nezletilé děti byly přítomny tomu, jakým způsobem jednal s jejich matkou – poškozenou T. S., tedy, že jí opakovaně vulgárně nadával, ponižoval ji a fyzicky na ni útočil, přičemž toto chování obviněného v nezletilých vyvolávalo strach, a to až do té míry, že schovávaly nože, aby otec matce nemohl ublížit. Pro popsané jednání P. S. však již bylo jeho trestní stíhání policejním orgánem zahájeno dne 27. 10. 2019 pod č. j. xxx.

27. Na tomto místě je nyní nutné vyjádřit souhlas s právním názorem státní zástupkyně xxx, že jednání, kterého se obviněný dopouštěl vůči své manželce – poškozené T. S., nepředstavuje zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku. Důvody, které k tomuto závěru státní zástupkyně vedly, jsou podrobně popsány v odstavci 16. odůvodnění usnesení o postoupení věci (a citovány v bodě 3. tohoto kasačního usnesení), a je možné se s nimi plně ztotožnit. Nicméně skutečnost, že na poškozené T. S. nebyl ze strany obviněného spáchán trestný čin, nevylučuje, že jeho jednání, byť namířené vůči poškozené T. S., nemůže naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu spáchaného na jiné osobě, konkrétně vůči jeho dětem. V této souvislosti je třeba konstatovat, že z výpovědi obou nezletilých dětí je evidentní, že chování otce vůči matce nesly velmi úkorně a že se o matku bály. Nezletilá N. S. v procesním postavení svědka

⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 5 Tdo 527/2008.

¹⁰ Srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 255/2013.

¹¹ Srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 171-172.

vypověděla, že chování otce se změnilo asi před čtyřmi roky. Slyšela, jak otec matce vulgárně nadával, konkrétně jí říkal (cit.) „*Děvka, že je kurva, piča, že se kurví, (...) špína, (...), že ho podvádí a že šuká na každém rohu.*“ Nadával jí každý den po již zmíněné čtyři roky mimo doby, po kterou byl v práci. Fyzicky matku napadal asi dva roky, několikrát do měsíce, nejvíce v létě, když byl častěji pod vlivem alkoholu. Odhadla, že asi v 10 případech byla přítomna situaci, kdy otec matku fyzicky napadl, čemuž většinou předcházela hádka mezi matkou a otcem, který přišel domů pod vlivem alkoholu. Facek viděla pár, žduchání viděla také. Se spadnutím z postele se jí mamka svěřila, byla vyděšená. Jednou i slyšela, jak matce řekl, že ji raději zabije, než aby se s ní rozvedl. Na matce pozorovala modřiny, monokl i odřeniny, ale i to, že byla nevyspalá a vystresovaná. Viděla, že jí to bylo líto, i jí matka řekla, že už nemůže. Byla opakovaně přítomna tomu, když se otec naštvál a bouchl do dveří či do zdi, až tam zůstala díra. Bála se, že by otec mohl výhrůžky splnit, proto schovávala kuchyňské nože a cokoli, čím by jí mohl ublížit, aby to nemohl uskutečnit. Výpověď nezletilé potvrdila její kamarádka K. F., která na úřední záznam o podaném vysvětlení uvedla, že se jí N. asi před rokem svěřila, že otec doma křičí na matku, kterou nechce pouštět ven. Také jí řekla, že otec matku bije a je na ni hnsný.

28. Bratr N. S., J. S., v procesním postavení svědka vypověděl, že neshody mezi rodiči trvaly dlouho, on to vnímal tak, že to bylo víc než pět let. Viděl, že otec matku bil, k tomu výslovně sdělil (cit.) „*(...) já jsem to nechtěl vidět, nechtěl jsem, ať to tak hnsně končí.*“ K jednotlivým formám napadání uvedl, že dvakrát viděl škracení, třikrát kopání, napadení pěstí jednou. Celkem byl svědkem tak šesti až sedmi napadení. Na matce zaznamenal modřiny, trvalo dlouho, než se jí zahojily a přestal ji bolet krk. Hádky probíhaly tak třikrát do týdne, vždy je vyvolával otec. Sprostý byl spíše otec, ale už si nepamatuje, jak konkrétně nadával. Otec matce vyhrožoval, že ji zabije, pokud nepřestane chodit za svojí sestrou, to bylo tak třikrát do měsíce. Strach z těch výhrůžek ale neměl, věděl, že by to otec nedokázal. Při těch výhrůžkách matku bránil. Říkal mu, ať toho nechá, (cit.) „*(...) jsem tatku odžduchoval od mamky, chtěl jsem, ať přestane, nebo ať odejde a uklidní se, a pak se může vrátit.*“, potom ale otec začal nadávat i jemu. Viděl, jak otec ve vzteku bouchal do zdi a ničil i další věci. Nyní, když je otec pryč, cítí se v bezpečí, doma je to hezčí, spravené, vymalované.

29. Matka nezletilých, T. S., při výslechu v procesním postavení svědka sdělila, že děti někdy byly přítomny incidentům mezi ní a manželem, někdy je to probudilo. Vadí jí, že jí nadával i před nimi. Syn viděl poslední incident, když ji manžel udeřil pěstí a reagoval na to slovy (cit.) „*(...) co to děláš mamince?*“ Děti byly přítomny slovním potyčkám, hádkám. Neví kolikrát, ale nebylo to podle ní tak často. K reakcím dětí uvedla (cit.) „*Holka se nevyjadřuje. Nebo řekne – už zase. Malý – tati, nechceš toho nechat, nebo nenadávej mamince.*“

30. Významné jsou dále závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie, který byl znalkyněmi MUDr. M. F. a PhDr. L. M. zpracován k osobě J. S. Ze znaleckého posudku je zřejmé, že nezletilý vnímal reakce otce jako nepřiměřené, neadekvátní, stresující, obával se reakcí otce a obával se o matku. Přístupy otce pociťoval jako agresivní, stresovaly jej, v rodině neměl pocit bezpečí a jistoty. Chápe, že otcovy reakce byly neadekvátní, zejména útok na matku byl pro něho psychotraumatizující. Ze zprávy odboru sociální péče, oddělení sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města xxx plyne, že obě děti po odchodu otce ze společné domácnosti doma vnímají klid, pohodu a pořádek, protože otec nic nerozhazuje a nic nerozbíjí.

31. Obecně lze k právě uvedenému konstatovat, že rodina je místem výchovy a socializace člověka, přičemž směřuje k zajištění podmínek pro jeho zdravý duševní a tělesný vývoj. V rámci rodiny se dítěti vštěpují základní návyky a pravidla morálky, které uznává společnost. Rodina má vedle funkcí biologické (reprodukční), sociálně-ekonomické, ochranné, též roli socializačně výchovnou a emocionální. Dvě posledně zmíněné funkce jsou klíčové pro zdravý vývoj dítěte a pro jeho budoucí zařazení do společnosti. Lze říci, že rozvoj osobnosti člověka začíná rodinnou výchovou, která odráží vše, co se v rodině děje. Vyrůstat v rodině, která selhává ve svých základních funkcích, je pro dítě významně negativní a má to hluboký dopad na jeho fyzické i psychické zdraví. Osoby, se kterými dítě sdílí svůj život, jsou pro něho základním vzorem, jejich chování přejímá a chápe jako normu, kterou následně aplikuje v jednání s okolím, ale i následně v dospělosti ve svých budoucích vztazích. Je zřejmé, že chování obviněného vůči poškozené T. S., kterému byly jeho nezletilé děti vystaveny, nesplňuje základní požadavky na mravní a morální život, ba právě naopak, protože obviněný jim svým

chováním předával naprosto špatné vzorce chování týkající se rodinného soužití. Přítomnost dětí u jakéhokoli partnerského násilí je extrémně nevhodná především proto, že si děti do života odnášejí zcela špatný model rodiny a nepravdivé představy o běžném chování mezi blízkými osobami. Takové děti jsou ohroženy řadou psychologických, emočních, sociálních a zdravotních problémů. Pokud jsou děti násilí v domácím prostředí přítomné, tak dochází i k transgeneračnímu přenosu násilí, protože si zažitý vzorce chování přenášejí do svých budoucích vztahů: je pro ně „přirozené“ chovat se agresivně, nebo tolerovat agresivní chování svého partnera. Pro dítě vyrůstající v rodině, kde dochází násilnému jednání mezi rodiči, není domov synonymem bezpečí, má strach chodit domů, bojí se o napadeného rodiče, trápí jej, když ho vidí v nebezpečí a uvědomuje si svoji bezmocnost mu nějakým způsobem pomoci. Toto je zřejmě především z výslechu nezletilého J. S. Lze tedy shrnout, že samotná přítomnost dětí u násilného jednání jednoho rodiče vůči druhému je nepřijatelná, a to s ohledem na veškeré dopady, které měla na jejich dosavadní život a bude mít i na jejich život budoucí.

32. Již ze všeho, co bylo popsáno výše, je zcela evidentní, že násilné jednání obviněného zaměřené vůči T. S. (byť v nyní řešené věci pouze přestupkového charakteru) nelze oddělit od závadového jednání obviněného, které směřovalo výhradně vůči dětem, neboť nezletilí násilné (ať slovní či fyzické) jednání otce vůči matce vnímaly velmi úkorně a o matku se bály. V této souvislosti je možné poukázat na část odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 5 Tdo 551/2019, kterou lze na nyní řešenou věc analogicky vztáhnout (cit.) *„I v nyní projednávané věci totiž podle původních představ mělo docházet k překrývání dvou různých trestných činů, neboť ve stejném období, na stejném místě, shodným jednáním měl obviněný naplňovat znaky dvou různých trestných činů, tedy měl porušovat dva různé zájmy chráněné trestním zákoníkem zájem na ochraně osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (resp. obydlí) a zájem na ochraně svěřené osoby. Atak vůči osobě žijící ve společně obývaném bytě (poškozené S. Š.) přitom podle původních představ státní zástupkyně, která jednání obviněného takto zažalovala, mělo být prostředkem pro současné týrání svěřených osob společných dětí obviněného a poškozené S. Š. Z uvedených důvodů proto není možno hovořit o tom, že by mohlo jít o jiný skutek, pokud následek na svěřených osobách měl být způsoben tím samým jednáním, jakým obviněný porušoval zájem na ochraně poškozené S. Š. jako osoby žijící ve společně obývaném bytě. Zde tak dokonce není ani třeba hovořit o nějaké právní jednotě jednání, ale jde o její přirozenou jednotu, neboť každý nezávislý třetí by musel toto jednání vnímat jako jediné souvislé jednání, které někdy zprostředkovaně (prostřednictvím ataků vůči manželce) a někdy i přímo (např. nevpouštěním manželky s dětmi do bytu) mělo dopadat i na děti jako svěřené osoby.“* K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší soud i v usnesení vydaném ve věci sp. zn. 6 Tdo 1389/2019 (cit.) *„Nadto nešlo jenom o jednání obviněného směřující přímo vůči samotné poškozené, ale také o jednání směřující proti její matce. Poškozená byla opakovaně přítomna hádkám, fyzickému napadání její matky obviněným i jeho výhrůžkám. Skutečnost, že poškozená jednání obviněného vnímala jako těžké přikorií je zřejmá také z toho, že to byla právě ona, kdo svoji matku z obavy o jejich bezpečí přiměla k tomu, aby opustila společnou domácnost. Z výše uvedeného vyplývá, že přestože by jednotlivé incidenty nemusely nést prvky týrání a některé by skutečně bylo lze označit za výchovná opatření, jak předkládá obviněný, ve svém souhrnu plně naplňují znak týrání ve smyslu § 198 tr. ř. [sic]“*

33. Pro úplnost je možné zmínit i usnesení Nejvyššího soudu vydané ve věci sp. zn. 4 Tdo 1293/2018, v rámci něhož byl řešen možný souběh trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku a trestného činu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku za předpokladu, že je dítě přítomno domácímu násilí páchanému jedním rodičem na rodiči druhém. Soud dospěl k jednoznačnému závěru, že tento souběh je možný a že právě skutečnost, že dítě je přítomno zmíněnému protiprávnímu jednání znamená významné porušení ustanovení o rodičovské odpovědnosti podle § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Soud k tomuto uvedl (cit.) *„Občanský zákoník pojem rodičovské odpovědnosti, jak již bylo naznačeno, chápe velmi široce, kdy je kladen důraz nejen na zajištění potřeb dítěte z hlediska jeho zdraví a tělesného a rozumového vývoje, ale i také mravní a citový vývoj dítěte. Zajištěním mravního a citového vývoje se rozumí mimo jiné právo, ale zejména povinnost rodiče zajistit, aby si dítě osvojilo řádné sociální vztahy k ostatním členům své rodiny, ale i jiným osobám. Jinak řečeno, pod pojem rodičovské odpovědnosti je třeba zahrnout rovněž povinnost rodiče vytvářet u dětí společensky žádoucí normy chování především v rámci rodiny, ale i mimo ni. Je tomu tak proto, že rodina plní několik funkcí, kdy kromě funkce biologické, sociálně-ekonomické, ochranné, plní také roli socializačně výchovnou a emoční. Funkce socializačně výchovná a emoční mají*

zajistit, aby došlo ke zdravému vývoji dítěte z hlediska jeho budoucího zařazení do společnosti. Konkrétní způsob rodinné výchovy dítěte nepochybně ovlivňuje vzorce jeho chování v budoucnosti. Jinak vyjádřeno, v případě rodinné výchovy jde o zajištění harmonického vývoje dítěte z hlediska vytváření řádných a předpokládaných vztahů k členům rodiny, které by měly být zajištěny na vzájemné úctě a respektu, včetně toho, že dítěti v rámci zajištění jeho řádného harmonického vývoje by mělo být za strany rodičů vštěpováno, jakým způsobem by měly být řešeny případné konflikty v rámci rodiny. Lze mít za to, že rodič si neplní své povinnosti podle § 858 občanského zákoníku, pokud za přítomnosti dítěte páchá dlouhodobě trestnou činnost, které je dítě přítomno a vnímá ji.“ Dále zdůraznil, že je nutné v každé věci individuálně zohlednit zejména intenzitu jednání pachatele a dobu páčání trestné činnosti, a dále, jaké následky mělo jednání pachatele na dítě. V závěru rozhodnutí soud konstatoval, že pokud obviněný před dětmi páchal prokazatelně trestnou činnost, tak v podstatě nezletilé děti svým faktickým jednáním k páčání protiprávního konání stimuloval.

34. V dané věci tudíž nastala situace, že jeden skutek založil možnost jeho právního posouzení jako trestného činu [zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. c), d) trestního zákoníku], ale současně v něm bylo možné spatřovat přestupek (přestupek proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění zákona č. 178/2018 Sb.). Nicméně jednočinný souběh trestného činu a přestupku není vůbec možný, neboť se zde uplatní zásada jeho vyloučení z důvodů faktické konzumpce [viz § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém je uvedeno (cit.) „*Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*“] a obviněný může být v takovém případě postižen pouze pro trestný čin.¹²

35. Proto nezbývá než zkonstatovat, že státní zástupkyně xxx svým usnesením ze dne 5. 5. 2020, jímž byla podle § 171 odst. 1 trestního řádu věc obviněného P. S. postoupena jinému orgánu, rozhodla o celém skutku, pro který byl obviněný v této trestní věci stíhán.

36. V návaznosti na všechny tyto závěry je z hlediska posuzované trestní věci obviněného P. S. podstatné to, že zásada „ne bis in idem“ – zákaz dvojího souzení a potrestání za týž čin (skutek) – ve smyslu článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější trestní stíhání o témže skutku meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. V tomto případě – jak je již prezentováno výše – právní mocí usnesení, jímž byla podle § 171 odst. 1 trestního řádu věc obviněného P. S. postoupena jinému orgánu, byla vytvořena překážka věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu ve vztahu k dalšímu řízení o tomtéž skutku, právně kvalifikovanému jako zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. c), d) trestního zákoníku, o němž nadále probíhá trestní řízení pod sp. zn. xxx, v rámci něhož policejní orgán dne 8. 6. 2020 navrhl podat na obviněného P. S. obžalobu.

37. Existující překážku trestního stíhání obviněného P. S. pro týž čin ve smyslu § 11 odst. 1 písm. j) trestního řádu lze odstranit pouze zrušením usnesení státní zástupkyně xxx ze dne 5. 5. 2020 č. j. xxx, jímž byla podle § 171 odst. 1 trestního řádu věc obviněného P. S. postoupena jinému orgánu, které zcela evidentně vytvořilo překážku ne bis in idem. S ohledem na stávající procesní stav věci bylo ke kasaci zmíněného usnesení přikročeno v rámci postupu, který nejvyššímu státnímu zástupci umožňuje § 174a odst. 1 trestního řádu.

38. Závěrem je třeba uvést, že pro zhojení zjištěných nedostatků postačuje samotné vydání usnesení podle § 174a odst. 1 trestního řádu a že právním názorem, který v tomto svém rozhodnutí vyslovil nejvyšší státní zástupce, je státní zástupce xxx nadále vázán (§ 174a odst. 3 trestního řádu).

¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 8 Tdo 1183/2012.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (§ 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 11. srpna 2020

3. K souběhu trestných činů a k překážce věci rozhodnuté**USNESENÍ**

Nejvyšší státní zástupce rozhodl dne xxx v trestní věci obviněného **J. R.** nar. xxx, podle § 174a odst. 1 trestního řádu

takto:

Usnesení státní zástupkyně xxx ze dne 14. 8. 2020 č. j. xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného **J. R.**,

se zrušuje,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění

1. Usnesením policejního orgánu Policie ČR, Krajského ředitelství policie xxx kraje, Územního odboru xxx, 1. oddělení obecné kriminality ze dne 19. 12. 2019 č. j. xxx bylo podle § 160 odst. 1 trestního řádu zahájeno trestní stíhání **J. R.** (cit.)

„jako obviněného ze spáchání

- 1) zvláště závažného zločinu loupež podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku*
- 2) přečinu neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku*
- 3) přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku,*

kterých se měl dopustit tím, že

ad 1, 2, 3) dne 4. 9. 2019 v přesně nezjištěné době mezi 13:30 hod. a 14:30 hod., v xxx, v osobním automobilu zn. xxx, po předchozí slovní rozepři úmyslně strčil pravou rukou do levého ramene poškozené E. D., nar. xxx, která seděla na místě řidiče, a řekl jí, ať si sedne na místo spolujezdce, poškozená ze strachu z obviněného uposlechla a přesedla si, načež obviněný se posadil na místo řidiče a odjeli na parkoviště veseckého sportovního areálu v Liberci, kde zaparkoval a poškozená vystoupila z vozidla s tím, že jde na toaletu, obviněný se rozběhl za poškozenou a řekl jí, že chce její mobilní telefon, aby nemohla nikomu telefonovat, poškozená reagovala tak, že před obviněným začala utíkat, ten jí doběhl, uchopil kabelku, ve které měla mobilní telefon a strhával jí z levého ramena poškozené, která se s obviněným o kabelku přetahovala, následně obviněný uchopil pravou rukou levou ruku poškozené, kterou jí zkroutil za záda a tak jí kabelku vytrhl a následně kabelku s mobilním telefonem odnesl do vozidla, načež když poškozená kontaktovala kolemjdoucího muže, aby zavolal policii, kabelku i s obsahem jí obviněný vrátil a neoprávněně, bez souhlasu uživatele, odjel osobním automobilem xxx, který má v užívání poškozená, do ulice xxx, kde ho bez poškození zanechal a odešel.“

2. Po skončení vyšetřování předložil policejní orgán dne 23. 3. 2020 spis státní zástupkyni xxx s návrhem na podání obžaloby pro skutek (popsaný shodně jako v usnesení o zahájení trestního stíhání), v němž spatřoval zvláště závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku.

3. Státní zástupkyně návrh policejního orgánu akceptovala pouze v části. Usnesením ze dne 12. 5. 2020 č. j. xxx rozhodla podle § 23 odst. 1 trestního řádu o vyloučení ze společného řízení věci, týkající se jednání obviněného, spočívajícího v tom, že (cit.)

„1. dne 4. 9. 2019 v přesně nezjištěné době mezi 13:30 hod. a 14:30 hod., v xxx, v osobním automobilu zn. xxx, po předchozí slovní rozepří, kdy na poškozenou E. D., nar. xxx, mimo jiné řval, zda chce rozbít držku, udeřil pravou rukou do levého ramene poškozené, která seděla na místě řidiče, a řekl jí, ať si sedne na místo spolujezdce, poškozená ze strachu z obviněného uposlechla a přesedla si, načež obviněný se posadil na místo řidiče a odjeli na parkoviště veseckého sportovního areálu v xxx, ve kterém je spatřováno spáchání přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku,

2. dne 4. 9. 2019 v přesně nezjištěné době mezi 13:30 hod. a 14:30 hod., v xxx, na parkovišti veseckého sportovního areálu, nasedl do vozidla xxx, a bez souhlasu a proti vůli uživatelky vozidla poškozené E. D., nar. xxx, s tímto vozidlem odjel do ulice xxx, kde vozidlo bez poškození zanechal, ve kterém je spatřováno spáchání přečinu neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 trestního zákoníku.“

4. V rámci odůvodnění usnesení při poukázání na výrok usnesení o zahájení trestního stíhání konstatovala, že (cit.) *„Uvedených trestných činů se měl obviněný dopustit skutky, které spočívaly v tom, že (...)“* Své rozhodnutí o vyloučení věci následně odůvodnila tím, že (cit.) *„Ve věci je tedy vedené společné řízení o třech skutcích obviněného. Uvedených trestných činů se měl obviněný dopustit ve vícečinném souběhu. (...) bylo zjištěno, že trestní řízení pro skutky popsané ve výroku tohoto usnesení, (...) bude nutno zastavit podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu. V trestním stíhání pro tyto skutky nelze pokračovat, neboť je podmíněno souhlasem poškozené a tento nebyl dán. Zatímco pro další skutek, ve kterém je spatřováno spáchání zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku, bude na místě podat obžalobu k soudu. Vzhledem k tomuto rozdílnému procesnímu postupu ohledně jednotlivých skutků je nevhodné nadále ve věci vést společné řízení, neboť ve věci by mohlo docházet ke zdržování řízení či nevhodným procesním situacím.“*

5. Následně dne 4. 6. 2020 podala na obviněného J. R. u Okresního soudu xxx obžalobu č. j. xxx pro zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku. V žalobním návrhu popsala státní zástupkyně předmětný skutek následujícím způsobem: (cit.) *„(...) dne 4. 9. 2019 v přesně nezjištěné době mezi 13.30 hod. a 14.30 hod., v xxx, na parkovišti veseckého sportovního areálu, zaparkoval s vozidlem zn. xxx, poškozená E. D., xxx z tohoto vozidla vystoupila s tím, že jde na toaletu, obviněný se rozeběhl za poškozenou a řekl jí, že chce její mobilní telefon, aby nemohla nikomu telefonovat, poškozená před obviněným začala utíkat, ten jí doběhl, uchopil kabelku, ve které měla mobilní telefon, a strhával jí z levého ramena poškozené, která se s obviněným o kabelku přetahovala, následně obviněný uchopil pravou rukou levou ruku poškozené, kterou jí zkroutil za záda a tak jí kabelku vytrhl, a následně kabelku s mobilním telefonem odnesl do vozidla, načež poškozená kontaktovala kolemjedoucího muže, aby zavolal policii, a poté jí obviněný kabelku i s obsahem vrátil.“*

6. Současně s podanou obžalobou však státní zástupkyně o stíhaném jednání obviněného (původně zahrnutém v jednom skutku a vyloučeném k samostatnému řízení usnesením citovaným v odstavci č. 3. kasačního usnesení) rozhodla tak, že usnesením ze dne 14. 8. 2020 č. j. xxx podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu zastavila trestní stíhání obviněného J. R. z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu pro dva skutky, v nichž spatřovala přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku (tzv. popis skutku je uveden pod bodem 1. výrokové části rozhodnutí) a přečin neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 trestního zákoníku (tzv. popis skutku je uveden pod bodem 2. výrokové části rozhodnutí), jichž se měl obviněný dopustit způsobem popsaným v odstavci č. 3. kasačního usnesení.

7. V odůvodnění předmětného usnesení státní zástupkyně úvodem bez jakýchkoli skutkových a navazujících právních úvah konstatovala, že (cit.) *„Ve věci bylo tedy vedeno společné řízení o třech skutcích obviněného, uvedených trestných činů se měl obviněný dopustit ve vícečinném souběhu.“* Dále podala přehled skutkových zjištění opatřených na podkladě jednotlivých důkazních prostředků, přičemž dospěla k závěru, že (cit.) *„Poškozená sice poté, co k věci vypovídala na úřední záznam*

o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 6 trestního řádu, později na protokol o výsledku svědka odmítla vypovídat. Skutkové děje obou skutků tak, jak jsou popsány ve výroku tohoto usnesení, lze však rekonstruovat i z ostatních výše uvedených důkazních prostředků, které korespondují mezi sebou navzájem a i s výpovědí obviněného. Skutečnosti tak, jak jsou popsány ve výroku tohoto usnesení, lze mít tedy za prokázané. (...). Skutek pod bodem 1. zakládá znaky přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, neboť obviněný násilím a pohrůžkou násilí nutil poškozenou, aby si přesedla na místo spolujezdce ve vozidle. Obviněný poškozenou svou rukou udeřil do jejího ramene poté, co na ni vulgárně řval mimo jiné i to, jestli chce rozbít držku, a to v úmyslu aby si sedla na jiné místo ve vozidle a on mohl řídit a ovládat vozidlo. Skutek popsany pod bodem 2. pak zakládá znaky přečinu neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 trestního zákoníku, neboť obviněný se zmocnil motorového vozidla poškozené v úmyslu jej přechodně užívat k jízdě na sociálku, když do něj ve veseckém areálu nastoupil a ačkoliv ho poškozená vyzvala, aby z vozidla vystoupil a vrátil jí klíče, tak proti její vůli s vozidlem odjel do místa vzdáleného cca 2 km, kde vozidlo zanechal. Z nashromážděných důkazních prostředků lze mít za prokázanou i tu skutečnost, že se uvedených skutků dopustil právě obviněný. Státní zástupkyně rovněž má za to, že věc byla ve vyšetřování dostatečně objasněna v rozsahu nezbytném pro učinění uvedených skutkových závěrů a vydání tohoto rozhodnutí.“ Ve vztahu k podmínkám podle § 163 trestního řádu se následně zaměřila na odůvodnění existence vztahu předpokládaného v § 100 odst. 2 trestního řádu mezi poškozenou a obviněným, přičemž uzavřela, že (cit.) „(...) poškozená je ve vztahu k obviněnému osobou ve smyslu § 100 odst. 2 trestního řádu, trestní stíhání obviněného je v souladu s § 163 odst. 1 trestního řádu podmíněno souhlasem poškozené a poškozená výslovným prohlášením vzala svůj souhlas s trestním stíháním obviněného zpět. Proto nezbylo, než trestní stíhání vedené proti obviněnému J. R., nar. xxx, pro skutky popsané ve výroku tohoto usnesení pod body 1. a 2. v souladu s § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastavit.“

8. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 25. 8. 2020.

9. Citované usnesení o zastavení trestního stíhání, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a bylo shledáno nezákonným. Skutkový stav věci byl sice zjištěn tak, že o něm nejsou důvodné pochybnosti a v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí, jak ukládá § 2 odst. 5 trestního řádu, avšak státní zástupkyně při svém rozhodování nepostupovala v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu, neboť pravomocně rozhodla o zastavení trestního stíhání obviněného J. R. pro týž skutek, pro který na něj podala dne 4. 6. 2020 obžalobu k Okresnímu soudu v xxx č. j. xxx, čímž vytvořila ve vztahu k dalšímu řízení před okresním soudem překážku věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu.

10. Podstatným z hlediska úvah o tom, zda rozhodnutí o zastavení trestního stíhání dopadá i na jednání časově bezprostředně předcházející a plynule navazující na skutek, který je předmětem trestního stíhání obviněného před soudem, je posouzení, zda se trestní stíhání týká – ve vztahu k události ze dne 4. 9. 2019 – jednoho či více skutků ve smyslu hmotněprávním. Pouze na základě tohoto posouzení může být vysloven závěr, zda jde o rozhodnutí o totožném skutku ve smyslu procesněprávním.

11. Podle § 2 odst. 6 trestního řádu orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

12. Podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu státní zástupce trestní stíhání zastaví, je-li trestní stíhání nepřípustné proto, že bylo podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

13. Podle § 220 odst. 1 trestního řádu soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.

14. Podle § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek

skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

15. Rozhodné okolnosti zakládající nepřípustnost trestního stíhání jsou vymezeny v příslušných ustanoveních trestního řádu, v ústavních předpisech a v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána.

16. Základními vnitrostátními normami, které upravují nepřípustnost trestního stíhání, jsou čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod a § 11 odst. 1 písm. h), j) a k) trestního řádu a § 11a trestního řádu. Z norem obsažených v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána, mají klíčový význam čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů (dále jen „Protokol č. 7 k Úmluvě“), které jsou ve smyslu čl. 10 Ústavy v České republice bezprostředně závazné a mají přednost před zákony; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Navíc § 11 odst. 1 písm. m) trestního řádu upravuje jako specifický důvod nepřípustnosti trestního stíhání to, že jeho vedení vylučuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

17. Zásadu „ne bis in idem“ – právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát za týž čin – ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, je namístě vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak zásadně i na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu. V praxi proto může dojít k porušení této zásady v případech vynesení dvou po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný v obou případech jako trestný čin (tzn. v kombinaci trestný čin – trestný čin), dvou takových po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný nejdříve jako trestný čin a poté jako přestupek (tzn. v kombinaci trestný čin – přestupek), dvou po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný nejdříve jako přestupek a poté jako trestný čin (tzn. v kombinaci přestupek – trestný čin) a dvou takových po sobě následujících rozhodnutí pro týž čin kvalifikovaný v obou případech jako přestupek (tzn. v kombinaci přestupek – přestupek).

18. Zákaz dvojího stíhání a potrestání, vyplývající ze zásady „ne bis in idem“ v podobě vymezené čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, se v posuzovaném případě uplatní tak, že osobu, jejíž trestní stíhání pro určitý čin bylo pravomocně zastaveno, není možné pro týž čin znovu trestně stíhat a potrestat, a to bez ohledu na to, zda je v daném činu spatřován stejný trestný čin jako v dřívějším trestním řízení nebo jiný trestný čin.

19. To vše pochopitelně platí za předpokladu, že první pravomocné rozhodnutí o daném činu nebylo zrušeno v předepsaném řízení z podnětu mimořádného opravného prostředku.

20. Pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání se stejně jako pravomocný rozsudek týká vždy určitého obviněného, který je v takovém rozhodnutí uveden, a skutku, který je v něm popsán, nikoli jen možného právního posouzení podle ustanovení zvláštní části trestního zákoníku.

21. Pojem „skutek“ není explicitně definován v trestním zákoně ani trestním řádu, jeho výklad podává trestněprávní nauka a na ni navazující soudní judikatura. Trestněprávní předpisy ani výslovně neuvádí, co se rozumí pod pojmem totožnosti skutku, případně zachováním totožnosti skutku. Z tohoto důvodu je dané otázky třeba zkoumat vždy podle individuálních okolností každé jednotlivé trestní věci. Totožnost skutku je přitom zachována nejen při naprosté shodě v jednání i následku, ale také v případě úplné shody alespoň v jednání při rozdílném následku, v případě úplné shody alespoň v následku při rozdílném jednání a rovněž tak, jestliže jednání nebo následek (anebo obojí) jsou alespoň částečně shodné, ovšem v podstatných okolnostech, zejména skutkových okolnostech charakterizujících jednání nebo následek z hlediska v úvahu přicházející právní kvalifikace.

22. V obecné rovině je skutek vymezen jednáním a následkem. Jednáním se ale rozumí jen takové jednání, které je rozhodné z pohledu jeho trestněprávního posouzení a současně je kauzální ve vztahu k trestněprávně významnému následku. Judikatura definuje skutek v trestněprávním smyslu jako souhrn trestněprávně relevantních skutečností (trestněprávně relevantní jednání pachatele a jím zapříčiněný trestněprávně významný následek), které odpovídají znakům té které skutkové podstaty

trestného činu.¹³ Pojem skutku je třeba odlišovat od skutkového děje (souhrn faktických okolností blíže neutříděných, vymezení události, jak se stala), od právní kvalifikace skutku (subsumpce skutku pod příslušné ustanovení trestního zákoníku nebo jiných předpisů v oboru trestního práva) a od popisu skutku.

23. Jako skutek je taková událost vymezena v příslušném procesním aktu orgánu činného v trestním řízení, a to konkrétně v tzv. skutkové větě, která je obsažena např. v usnesení o zahájení trestního stíhání, a dále třeba v obžalobě, v rozsudku, v usnesení o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci, případně v jiném mezitímním či konečném rozhodnutí učiněném v trestním řízení. Samotná formulace tzv. skutkové věty, která je rozdělena do dvou nebo více samostatných odstavců, nemůže vést k závěru, že se pachatel dopustil více než jednoho skutku (přestože jím mohl spáchat více trestných činů). Podstatná je totiž existence následku, který svým jednáním způsobil, protože teprve rozdílný následek je momentem, který dělí takové jednání na dva nebo více samostatných skutků.¹⁴

24. Předmětem trestního stíhání je vždy skutek ve výše naznačeném smyslu. Rozhodnutí o zastavení trestního stíhání se vždy týká celého skutku. Není přitom možné skutek rozdělit a rozhodnout jen o jeho části. O jednom skutku lze rozhodnout jen jedním způsobem.

25. Za jeden skutek se považují takové projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, anebo jsou způsobilé (u pokusu) následek způsobit, bez ohledu na to, zda způsobily (byly způsobilé způsobit) následek jediný či více následků,¹⁵ respektive jsou podle navazující soudní judikatury pro tento trestněprávně relevantní následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním.¹⁶ Jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním, vytváří jednotu skutku. Následkem se přitom rozumí následek v konkrétním slova smyslu, který se u materiálních trestných činů jeví jako účinek, nikoli následek v obecné rovině.

26. O jeden skutek z hlediska hmotného práva se jedná též v případě, došlo-li ke vzniku více následků významných pro trestní právo hmotné, jestliže každý z těchto následků byl způsoben alespoň zčásti tímž (jediným) jednáním, rovněž významným z hlediska trestního práva hmotného. Jde tak o jeden skutek, jestliže jednání, které je prostředkem ke spáchání trestného činu jednoho, je současně součástí jednání, které znamená uskutečňování jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu druhého. To platí i v případě, kdy jednání, které vyvolalo určitý následek závažný z hlediska trestního práva, muselo nejprve způsobit jiný následek, bez něhož by k vyvolání druhého následku nedošlo.¹⁷

27. Z teorie trestního práva je vhodné dále připomenout, že skutek je třeba posoudit podle všech ustanovení trestního zákona, která se na něj vztahují. Za tím účelem nauka trestního práva rozlišuje souběhy (konkurence) trestných činů jednočinné (ideální) a vícečinné (reálné).

28. Pojetí jednoty skutku umožňuje odlišit souběh jednočinný od vícečinného. Strukturu skutku podle trestního práva hmotného tedy tvoří jednání a jím zapříčiněný následek, obojí zahrnuto požadovanou formou pachatelova zavinění. V tomto smyslu jsou jediným skutkem i pokračující, hromadné a trvající delikty. Jeden skutek *de iure* se v těchto případech nerovná jedinému „díličmu útoku“, i když to tak jindy konkrétně může být.¹⁸

29. Souběh jednočinný (konkurence ideální) připadá v úvahu tam, kde zcela nebo zčásti shodným jednáním jsou jedním skutkem zasaženy různé individuální objekty ochrany a tím způsobeny různé právně významné následky.

¹³ Srov. rozhodnutí č. 41/2002 Sb. rozh. tr.

¹⁴ Srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013 sp. zn. 7 Tdo 255/2013.

¹⁵ Srov. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Část II., Základy trestní odpovědnosti. Praha: Nakladatelství Novatrix, s. r. o., 2009, s. 428.

¹⁶ Srov. rozhodnutí č. 8/1985 Sb. rozh. tr a č. 10/2001 Sb. rozh. tr.

¹⁷ Srov. rozhodnutí č. 10/2001 Sb. rozh. tr., dále též Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 171-172.

¹⁸ Srov. Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 390.

30. Jednočinný souběh stejnorodý spočívá v tom, že pachatel jedním skutkem vícekrát naplní tutéž skutkovou podstatu trestného činu, jednočinný souběh nestejnorodý pak v tom, že pachatel jedním skutkem naplní více různých skutkových podstat.

31. Vícečinný souběh stejnorodý spočívá v tom, že pachatel více skutky spáchá trestné činy stejné skutkové podstaty a vícečinný souběh nestejnorodý pak v tom, že pachatel více skutky spáchá trestné činy různých skutkových podstat. Vícečinný souběh tedy předpokládá více skutků a každý z těchto skutků se posuzuje jako samostatný trestný čin. Naproti tomu při jednočinném souběhu jde o skutek jediný, kterým je spácháno více trestných činů.¹⁹

32. O tzv. zdánlivém souběhu hovoříme v případech, kdy jednočinný souběh je vyloučen, ač skutek formálně vykazuje znaky dvou nebo více skutkových podstat trestných činů. Jednočinný souběh je kromě jiného vyloučen, jde-li o trestné činy, které jsou k sobě navzájem v poměru speciality či o tzv. faktickou konzumpci (*lex consumens derogat legi consumatae*), tedy za situace, když jeden trestný čin je prostředkem relativně malého významu ve srovnání se základním trestným činem nebo vedlejším, málo významným produktem základního trestného činu.²⁰

33. Toto rozlišování má na rozhodování orgánů činných v trestním řízení závažné praktické procesní dopady. Např. pokud v případě jednočinného souběhu více trestných činů je pravomocně rozhodnuto o jednom z nich, je tím současně rozhodnuto o celém skutku. Nelze tudíž vést řízení a ani rozhodovat o zbývajících trestných činech, neboť předchozí rozhodnutí vytvořilo ve vztahu k nim tzv. překážku věci rozhodnuté; v nyní přezkoumané věci by se jednalo o překážku ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu.

34. Pro posouzení protiprávního jednání obviněného J. R., pro které byl stíhán v této trestní věci, je z hlediska rozdělení do jednotlivých skutků podle trestněprávně relevantních následků nezbytné nejprve ve stručnosti zmínit aktuální trestněprávní úpravu včetně související judikatury.

35. Přečinu neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu je přechodně užívat (alinea 1) nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takové věci, které mu byly svěřeny, přechodně užívá (alinea 2). Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně vlastnictví věci, pokud jde o výkon některých oprávnění s vlastnictvím věci spojených. Jde především o právo věc užívat (*ius utendi*) a věc držet (*ius possidendi*).²¹

36. Přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti na ochraně svobodného rozhodování člověka v nejširším slova smyslu. Ve vztahu k trestnému činu vydírání podle § 175 trestního zákoníku je ustanovení o trestném činu loupeže podle § 173 trestního zákoníku speciální.²²

37. Zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo proti jinému užití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Trestný čin loupeže má dva objekty, předmětem ochrany je jednak osobní svoboda a jednak majetek. Trestní zákoník zařazením loupeže mezi trestné činy proti svobodě zdůrazňuje zásah do osobní svobody ve smyslu svobody rozhodování v majetkové sféře, který považuje za závažnější a pro charakteristiku loupeže za rozhodující.²³

¹⁹ Srov. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D.: *Základy trestní odpovědnosti*. 2. Vydání. Praha, Orac, 2003, s. 403-408.

²⁰ Srov. tamtéž.

²¹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2030.

²² Blíže srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 1957 sp. zn. 1 Tz 40/57, uveřejněné pod č. 50/1957 Sb. rozh. tr.

²³ Srov. Šámal, P. a kol. *Op. cit.* sub 9, s. 1728.

38. O trestný čin loupeže jde i tehdy, jestliže pachatel počal uskutečňovat násilí nebo pohrůžku bezprostředním násilím z jakékoli pohnutky, jestliže však během takového útoku pojme úmysl zmocnit se cizí věci a útok nebo pohrůžka takovým útokem mají být prostředkem ať již výlučně, nebo vedle jiných cílů k tomu, aby se pachatel zmocnil cizí věci.²⁴ Trestného činu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku se pachatel může dopustit i v těch případech, kdy v poškozeném jen vzbudí obavu a strach z bezprostředního fyzického násilí, aniž by výslovně pronesl jakoukoliv pohrůžku násilí, když zároveň dává poškozenému najevo, že k použití násilí dojde, pokud se ohledně požadované věci nepodrobí jeho vůli.²⁵ U trestného činu loupeže podle § 173 trestního zákoníku je nerozhodné, zda úmysl pachatele směřoval k trvalé dispozici s věcí, jíž se násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí zmocnil anebo chtěl zmocnit, zda si takovou věc chtěl přisvojit, zničit ji, převést na jiného nebo ji jen přechodně užívat.²⁶ Jednání pachatele, který se násilím anebo hrozbou bezprostředního násilí proti jinému zmocní cizího motorového vozidla s úmyslem přechodně ho užívat, lze posoudit pouze jako trestný čin loupeže podle § 173, a nikoli jako trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 trestního zákoníku. Jednočinný souběh těchto trestných činů je vyloučen.²⁷

39. Hodnotíme-li skutková zjištění učiněná v předmětné věci v intencích výše zmíněných předpokladů, potom musíme konstatovat následující.

40. Patříčnou orientaci ve skutkovém ději projevili policejní orgán, který zahájil trestní stíhání pro jeden skutek, zahrnující beze zbytku celou škálu jednání obviněného projeveného dne 4. 9. 2019 v době mezi 13:30 hodinou a 14:30 hodinou vůči poškozené E. D. Byť právní kvalifikace užitá v usnesení o zahájení trestního stíhání nevystihovala zcela konkurenční vztahy mezi jednotlivými skutkovými podstatami, byla jejich aplikace v obecné rovině přípustná (poškozená vyslovila v souladu s § 163 trestního řádu souhlas s trestním stíháním obviněného). Pozdější zpětvzetí souhlasu poškozené podle § 163 odst. 2 trestního řádu policejní orgán zjevně promítl do úvah o právní kvalifikaci, kterou v návrhu na podání obžaloby omezil na zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku, aniž popis skutku doznal změn oproti jeho vymezení v usnesení o zahájení trestního stíhání. V rozporu s § 160 odst. 6 trestního řádu ovšem nevyrozuměl obviněného J. R. o změně právní kvalifikace.

41. Postupem podle § 23 odst. 1 trestního řádu státní zástupkyně bez jakékoli skutkové i právní argumentace ohledně jednoty skutku rozčlenila skutkový děj tvořící původně jeden skutek na tři samostatné skutky. Její strohé konstatování, že podle usnesení o zahájení trestního stíhání se měl obviněný dopustit trestných činů (cit.) „(...) skutky, které spočívaly v tom, že (...)“, nemá podklad v samotném usnesení policejního orgánu ani nekoresponduje s návrhem policejního orgánu na podání obžaloby. Zejména však neodpovídá zjištěným skutečnostem.

42. Předmětem samostatného trestního stíhání učinila státní zástupkyně dvě části skutkového děje, zjednodušeně spočívající v přinucení poškozené, aby jela svým vozidlem s obviněným do veseckého sportovního areálu (viz tzv. popis skutku, který je uveden pod bodem 1. výrokové části usnesení o zastavení trestního stíhání), v němž spatřovala přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, a v odvezení vozidla poškozené proti její vůli mimo uvedený sportovní areál (viz tzv. popis skutku, který je uveden pod bodem 2. výrokové části usnesení o zastavení trestního stíhání), které kvalifikovala jako přečin neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 trestního zákoníku. Předmět trestního stíhání v podaném žalobním návrhu pak vymezila ve stručnosti jako jednání spočívající ve zmocnění se kabelky s mobilním telefonem za použití násilí (přetahování se o kabelku, zkroucení ruky za záda) vedené snahou znemožnit poškozené někomu zatelefonovat, jež časově navazovalo na jednání popsané v bodě 1. výrokové části usnesení o vyloučení věci a po kterém bezprostředně následovalo jednání uvedené v bodě 2. výrokové části téhož usnesení. Žalované jednání státní zástupkyně kvalifikovala jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku.

²⁴ Srov. rozhodnutí uveřejněné v Bulletinu NS ČR pod č. 3/1971-22-I.

²⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018 sp. zn. 8 Tdo 80/2018.

²⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 1967 pod sp. zn. Tzv 5/67 uveřejněného pod č. 41/1967 Sb. rozh. tr., shodně též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 51/1976-III Sb. rozh. tr.

²⁷ Srov. rozhodnutí uveřejněné v Bulletinu NS ČR pod č. 15/1989, shodně tamtéž pod č. 5/1979-19.

43. Skutková zjištění podstatná pro posouzení, zda jednání obviněného tvoří jeden či více skutků, vyplývají z vysvětlení poškozené E. D. podaného dne 4. 9. 2019 podle § 158 odst. 6 trestního řádu. Konkrétně je z něj bezpochyby zřejmé, že od počátku bylo snahou obviněného dosáhnout toho, aby s ním poškozená i s jejími společnou dcerou jely do veseckého sportovního areálu, přestože poškozená chtěla jet k rodičům; k uskutečnění svého záměru nejprve na poškozenou křičel, posléze ji začal fyzicky napadat, přinutil ji, aby si přesedla z místa řidiče na místo spolujezdce, bránil jí v odchodu, nutil ji, aby si sedla zpět do vozidla, vyhrožoval jí dalšími fyzickými atakami, zabránil jí volat mobilním telefonem o pomoc tím, že jí za použití násilí vzal kabelku (s mobilním telefonem), a na výslovnou žádost poškozené, aby vystoupil z jejího vozidla a vrátil jí klíče, se jí vysmál a s vozidlem odjel; poškozená opakovaně vypověděla, že od počátku jednala ve strachu, celou dobu se obviněného velmi bála, protože byl agresivní, vulgární, vyhrožoval, že (cit.) „(...) jí rozbije drážku, že jí přeje, aby se někde vybourala a další nechutné věci.“

44. Shodný záměr obviněného J. R. vyplývá rovněž z jeho výslechu v procesním postavení obviněného uskutečněného dne 13. 2. 2020, v jehož průběhu uvedl, že hodlal jet s poškozenou a dcerou do veseckého sportovního areálu, poškozená chtěla jet domů; dále sdělil, že poškozené řekl, ať si přesedne, trochu ji popostrčil, sedl si za volant, udeřil ji do paže, poškozená asi chtěla volat rodičům, on nechtěl, aby někoho otravovala, tak vyběhl ven, začali se přetahovat o kabelku, kterou jí strhl, a čekal, až se vrátí, když si poškozená přivolala na pomoc kolemjdoucího muže, kabelku jí vrátil.

45. Jakkoli se tedy celý skutkový děj může zdánlivě jevit jako sled po sobě jdoucích jednání a následků, jde ve skutečnosti o jedno jednání, o více navenek projevených volních „pohybech“ pachatele,²⁸ jež je vedeno jedním záměrem, a které uměle rozděluje to, že jím mělo být zasazeno více individuálních objektů chráněných trestním zákoníkem. Obviněný tím, jak v návaznosti na průběžný odpor poškozené postupně využíval širokou škálu trestněprávně významného jednání – prostředků (od prostých verbálních vyhrůžek po vynucování si určitého jednání či bránění v něm hrozbami či fyzickými atakami), kterými zesiloval nátlak ve snaze dosáhnout výše uvedeného záměru, současně porušil více zájmů chráněných trestním zákoníkem (konkrétně ochrana člověka před vyhrůžkami, vlastnictví věci ve smyslu práva věc držet a užívat, veřejný pořádek, osobní svoboda ve smyslu volného pohybu člověka, svoboda rozhodování *lato sensu* a svoboda rozhodování o svém majetku).

46. O ideální konkurenci se jedná tehdy, když shodným jednáním jsou zasazeny různé individuální objekty ochrany, a tím způsobeny různé právně významné následky. Shoda jednání i při odlišném následku totiž zakládá jednotu skutku.

47. Nelze mít pochyb, že všechny výše uvedené prostředky donucení použité obviněným působily na jednotlivé, trestním právem chráněné zájmy poškozené E. D. souběžně, přičemž žádný z nich nelze v tomto ohledu izolovat. Právě ve své jednotě byly kauzální pro vznik shora vyjmenovaných následků. Jinými slovy vyjádřeno – jednání obviněného J. R. popsané v bodech 1. i 2. výrokové části zrušeného usnesení bylo v příčinné souvislosti se vznikem těchto následků, mimo jiné i následku popsaného v podané obžalobě, a současně jednání popsané v obžalobě a pod bodem 1. výrokové části zrušeného usnesení bylo příčinou následku vyjádřeného v bodě 2. výrokové části téhož usnesení.

48. V kontextu pojetí skutku se tudíž z hmotněprávního hlediska jedná bezpochyby o jeden skutek a státní zástupkyně podáním obžaloby k Okresnímu soudu v xxx „vyčerpala“ předmět trestního stíhání, čili jakékoli další meritorní rozhodování ohledně téhož skutku již nebylo v souladu se zákonem.

49. To ve svém důsledku znamená, že státní zástupkyně xxx rozhodla v nyní přezkoumané věci o stejném skutku dvakrát. Usnesením ze dne 14. 8. 2020 č. j. xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného J. R., vytvořila překážku věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu ve vztahu k témuž skutku, pro který podala dne 4. 6. 2020 na obviněného obžalobu k Okresnímu soudu v xxx a jež kvalifikovala jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku.

²⁸ Srov. Kratochvíl, V. a kol. Op. cit. sub 6, s. 250, dále Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M., Op. cit. sub 3, s. 184 – 187.

50. Zbývá zmínit, že trestný čin loupeže podle § 173 trestního zákoníku není mezi vyjmenovanými v odstavci prvním § 163 trestního řádu. Poškozená tudíž nebyla oprávněná disponovat s trestním řízením.

51. Státní zástupkyně měla po předložení usnesení o zahájení trestního stíhání reagovat na nesprávnou právní kvalifikaci, která nezohledňovala konkurenční vztahy mezi jednotlivými skutkovými podstatami, a pokynem podle § 174 odst. 2 písm. a) trestního řádu policejnímu orgánu uložit, aby v souladu s § 160 odst. 6 trestního řádu obviněného J. R. vyrozuměl, že skutek bude nadále posuzován pouze jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku. Případně mohla sama vadu zhojit po předložení spisu policejním orgánem s návrhem na podání obžaloby.

52. V návaznosti na všechny tyto závěry je z hlediska posuzované trestní věci obviněného J. R. podstatné to, že zásada „ne bis in idem“ – zákaz dvojího souzení a potrestání za týž čin (skutek) – ve smyslu článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější trestní stíhání o témže skutku meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím státního zástupce o zastavení trestního stíhání, a toto rozhodnutí nebylo zrušeno. Na tento případ dopadá – jak již bylo uvedeno výše – znění § 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu.

53. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem pak usnesení státní zástupkyně xxx ze dne 14. 8. 2020 č. j. xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného J. R., nemůže z hlediska zákona obstát. Proto bylo v souladu s ustanovením § 174a odst. 1 trestního řádu zrušeno.

54. Zrušení nezákonného usnesení o zastavení trestního stíhání postačí k nápravě vady spočívající ve vytvoření překážky věci rozhodnuté [§ 11 odst. 1 písm. h) trestního řádu]. Právním názorem, který ve svém rozhodnutí vyslovil nejvyšší státní zástupce, je státní zástupkyně xxx nadále vázána (§ 174a odst. 3 trestního řádu).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (§ 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 23. listopadu 2020

4. K trestnému činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 3 alínea 1 trestního zákoníku a k trestnímu stíhání se souhlasem poškozeného

USNESENÍ

Nejvyšší státní zástupce dne xxx v trestní věci obviněného **J. V.**, rozhodl

takto:

Podle § 174a odst. 1 trestního řádu se zrušuje usnesení státní zástupkyně xxx ze dne xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného J. V.,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění:

1. Usnesením státní zástupkyně xxx ze dne xxx bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného J. V., vedené pro skutek kvalifikovaný jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, jehož se měl obviněný dopustit podle popisu ve výrokové části rozhodnutí tím, že (cit.)

„dne 24. 11. 2019 v xxx, případně na jiném blíže nezjištěném místě, navázal prostřednictvím veřejně přístupné sociální sítě Messenger pod profilem ‚xxx‘ soukromou komunikaci s O. C., jemuž prostřednictvím této komunikace, bez svolení a vědomí poškozené nezletilé T. B., narozené xxx, ze žárlivosti, zaslal nejméně jednu intimní fotografii jmenované zachycující její obnažené přirození a jedno video zachycující poškozenou nezletilou v intimní poloze s odhaleným přirozením, které v předchozím období pořídil bez souhlasu a vědomí poškozené T. B. během jejich vzájemného video hovoru, což jmenovaná nezletilá pociťovala jako velké ponížení.“

2. Usnesení o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci dne 16. 6. 2020.

3. V odůvodnění usnesení o zastavení trestního stíhání státní zástupkyně zmínila skutková zjištění, která vyplynula z provedeného dokazování. Pokud se týká opatřených důkazů, uvedla, že obviněný J. V. využil svého práva a po zahájení trestního stíhání odmítl do protokolu vypovídat. Poukázala na skutečnost, že nezletilá poškozená T. B. v rámci své výpovědi sdělila, že (cit.) „(...) se s obviněným zasnoubila, a proto po poučení dle § 163 odstavec 1 trestního řádu nedává souhlas k trestnímu stíhání obviněného J. V. Následně po poučení dle § 100 trestního řádu uvedla, že jejich vzájemný vztah, který trval více než rok, původně dne 1. 11. 2019 přerušila. Následně však si problémy s obviněným mezi sebou vysvětlili a svůj vztah v prosinci 2019 obnovili. Dne 24. 12. 2019 ji obviněný požádal o ruku a ona sama jeho nabídku přijala. O jejich vzájemném vztahu a zasnoubení ví i její rodiče (...).“ V další části odůvodnění předmětného rozhodnutí státní zástupkyně parafrázovala obsahy podaných vysvětlení B. B. (matky nezletilé poškozené), D. W. (otčima nezletilé poškozené), nezletilé A. B. (spolužačky nezletilé poškozené) a především O. C., který potvrdil, že prostřednictvím internetové sítě obdržel od J. V. video a intimní fotografie T. B. Státní zástupkyně akcentovala, že předmětné fotografie i video odeslané obviněným byly policejním orgánem zajištěny a jsou součástí spisového materiálu. Z výsledků vyšetřování dovodila, že věc byla dostatečně objasněna a bylo prokázáno, že obviněný vytýkaným jednáním naplnil zákonné znaky přečinu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku, neboť (cit.) „(...) obviněný J. V. skutečně bez souhlasu a vědomí poškozené nezletilé T. B., s úmyslem jmenované ze žárlivosti ublížit, přeposlal její intimní fotografie a video jejímu spolužákovi O. C. Poškozená toto pociťovala jako velké ponížení (...).“ V rámci učiněných právních úvah státní zástupkyně shrnula podmínky obsažené v § 163 odst. 1 trestního řádu, vysvětlila důvod nepřipustnosti trestního stíhání, zakotvený v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu, a závěrem zdůraznila, že (cit.) „(...) poškozená T. B. po déle než rok trvajícím vzájemném vztahu s obviněným J. V., který počátkem listopadu 2019 ukončila, tento opětovně v prosinci 2019 obnovila a dokonce se s obviněným zasnoubila. Poškozená nezletilá sice ještě nedovršila zletilosti, k tomu dojde až dne 2. 4. 2020, nicméně vážnost jejího vztahu s obviněným potvrzuje i matka jmenované poškozené B. B. S přihlédnutím ke skutečnosti, že nezletilá T. B. neudělila souhlas k trestnímu stíhání svého snoubence – obviněného J. V., když vzhledem k jejich vzájemnému citovému vztahu, by jeho újmu právem pociťovala jako újmu vlastní, nezbylo než trestní stíhání obviněného J. V. podle § 172 odstavec 1 písmeno d) trestního řádu s přihlédnutím k ustanovení § 11 odstavec 1 písmeno l) trestního řádu zastavit, když trestní stíhání je podmíněno souhlasem poškozeného a tento nebyl dán (...).“

4. Citované usnesení o zastavení trestního stíhání, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a shledáno nezákonným. Přetrvávající důvodné pochybnosti ohledně správnosti užití právní kvalifikace jednání obviněného, jakož i nesprávné vyhodnocení hmotněprávních a navazujících procesních okolností významných pro konečné rozhodnutí, jsou výsledkem nedodržení základní zásady trestního řízení obsažené v § 2 odst. 6 trestního řádu. Toto zásadní pochybení ve svém finálním důsledku vedlo k nezákonné aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu. Předmětný závěr je opřen o následující zákonné předpoklady, zjištěné skutečnosti a právní úvahy.

5. Povinností státního zástupce jako orgánu činného v trestním řízení (§ 12 odst. 1 trestního řádu) je v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

6. Podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu státní zástupce trestní stíhání zastaví, je-li trestní stíhání nepřípustné proto, že bylo podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

7. Předpokladem zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu je, že se stíhaný skutek skutečně stal, tento skutek naplňuje znaky určitého trestného činu, spáchal ho obviněný, o jehož trestní odpovědnosti pro případnou nepřičetnost v době spáchání činu nejsou pochybnosti a je zde dán některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání, uvedený v § 11 odst. 1 trestního řádu. Rozhodnout podle § 172 odst. 1 trestního řádu lze jen tehdy, pokud byla věc dostatečně objasněna v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu.²⁹

8. Podle § 163 odst. 1 trestního řádu trestní stíhání pro taxativně vymezené trestné činy (mimo jiné i pro trestný čin poškození cizích práv podle § 181 trestního zákoníku) proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (§ 100 odst. 2 trestního řádu), lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Výše definovaný vztah poškozeného a toho, vůči němuž má právo udělit nebo odepřít souhlas s trestním stíháním, musí existovat v době, kdy je vedeno trestní stíhání. Výjimku tvoří trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 trestního zákoníku, u něhož zákon připouští možnost odepřít souhlas k trestnímu stíhání vzhledem k manželskému poměru, poměru druha a družky nebo vztahu partnerství (§ 1 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů) trvajícím jak v době, kdy se trestní stíhání vede, resp. má vést, tak v době spáchání činu.³⁰

9. Ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu rozlišuje dvě kategorie poškozených, jejichž souhlas je u taxativně vypočtených trestných činů zprostředkovaně přes § 163 trestního řádu vyžadován k zahájení, resp. pokračování v trestním stíhání obviněného. První kategorii poškozených tvoří osoby v zákoně konkrétně vymezené, druhou pak jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném. Jinými osobami v poměru rodinném nebo obdobném se rozumějí jiné osoby než konkrétně vymezené v zákoně, za kumulativně přistupujícího předpokladu, že mezi těmito osobami existuje i citový vztah takové kvalitativní úrovně, že by újmu, kterou by utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní (§ 22 odst. 1 nového občanského zákoníku, ale i § 125 trestního zákoníku). Jen existence rodinného nebo jiného poměru mezi poškozeným a obviněným k aplikaci § 163 trestního řádu nestačí.

10. Podle dostupné judikatury a ustálené soudní praxe se za poměr v tomto smyslu považuje zejména vztah mezi osobami sešvagřenými, snoubenci, bratřenci, strýcem a synovcem, osobami vychovanými ve společné domácnosti nebo osobami, které spolu dříve žily jako druh a družka a mají spolu děti. V každém případě musí jít o silný vztah, který, pokud není založen na pokrevním příbuzenství nebo odvozen od manželství pokrevních příbuzných (švagrovství), vzniká zpravidla dlouhodobě (např. osoby vychované ve společné domácnosti), případně jsou zde jiné okolnosti dodávající takovému vztahu na významu, jako očekávání budoucího uzavření manželství nebo společné děti.³¹ Zbývá doplnit, že s výše uvedenými premisami koresponduje i poměrně aktuální nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 7. 2018 sp. zn. II. ÚS 955/18.

11. Vzhledem k tomu, že § 163 trestního řádu, upravující trestní stíhání obviněného se souhlasem poškozeného, představuje prolomení zásady oficiality, podle níž orgány činné v trestním řízení provádějí úkony v trestním řízení na základě své úřední povinnosti, resp. zásady legality, kdy je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozvěděl, je vždy třeba velmi pečlivě zvažovat, zda jsou zákonné podmínky pro takový postup skutečně dány.

12. V nyní přezkoumané věci lze na podkladě provedeného dokazování konstatovat, že mezi nezletilou poškozenou T. B. a obviněným J. V. existoval v době posuzovaného trestního stíhání obviněného (a sice od prosince 2019) vztah, který byl založen na pevné a stabilní citové vazbě

²⁹ Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314s. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2164 a 2195.

³⁰ Tamtéž, s. 2117, dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2009 sp. zn. 3 Tdo 320/2009 a rozhodnutí téhož soudu ze dne 1. 6. 2005 sp. zn. 3 Tdo 567/2005.

³¹ Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014 sp. zn. 11 Tdo 1206/2014.

s vysokou intenzitou pozitivního vzájemného osobního poměru (vzájemné blízkosti), který vyústil v jejich „zasnoubení“ – očekávání budoucího uzavření manželství. Tuto skutečnost potvrdila jak nezletilá poškozená T. B., tak i její zákonná zástupkyně B. B., jež uvedla, že (cit.) „(...) si přeje, aby její dcera byla s J. V. šťastná a že doufá, že se J. V. ponaučil a nic podobného už neudělá (...).“ Zákonný zástupce nezletilé poškozené – M. B. – deklaroval, že (cit.) „veškeré záležitosti ohledně dcery nechává plně v kompetenci její matky (...).“ Rovněž svědkyně K. K. a A. B. shodně vypověděly, že o „zasnoubení“ své kamarádky T. B. jsou informovány od konce minulého roku.

13. Přestože poškozená T. B. byla v době neudělení souhlasu s trestním stíháním obviněného (dne 15. 1. 2020) osobou starší 15 let, nedovršila však 18 let věku (neměla tedy plnou způsobilost k právním úkonům) a podle právní nauky platí, že v takovém případě je třeba se na souhlas s trestním stíháním ve smyslu § 163 trestního řádu dotázat zákonného zástupce³² poškozené, lze v konkrétním případě uzavřít, že vyjádření nezletilé poškozené bylo právně relevantní, neboť bylo de facto potvrzeno konkludentním souhlasem jejich zákonných zástupců, přičemž nelze pominout fakt, že poškozená nabyla dnem 2. 4. 2020 plnou způsobilost k právním úkonům, neboť dovršila zletilosti.³³

14. Poškozená T. B. – snoubenka obviněného J. V. – je proto osobou, která má v případě trestných činů uvedených v § 163 odst. 1 trestního řádu dispoziční oprávnění s trestním stíháním obviněného.

15. Stávající důkazní situace však neumožňovala orgánům činným v trestním řízení správně rozhodnout o otázce, zda je či není poškozená oprávněna disponovat s daným trestním řízením z jiné, a to naprosto zásadní příčiny. Měla-li být důvodem rozhodnutí státní zástupkyně o zastavení trestního stíhání obviněného jeho nepřijatelnost následkem absence souhlasu poškozené, muselo se, krom existence vztahu vymezeného v § 100 odst. 2 trestního řádu, především jednat o trestný čin, na který se takovéto dispoziční právo poškozené vztahuje.

16. Jak již bylo nastíněno výše, souhlas k trestnímu stíhání poškozený dává či bere zpět pro konkrétní trestný čin taxativně uvedený v § 163 odst. 1 trestního řádu, jehož právní kvalifikace vyplývá z důkazů opatřených podle § 158 odst. 3 až 8 trestního řádu před zahájením trestního stíhání i z důkazů opatřených a provedených po zahájení trestního stíhání. Orgány činné v trestním řízení jsou přitom povinny od počátku přípravného řízení i v jeho průběhu reagovat na změny právní kvalifikace stíhaného skutku z toho hlediska, zda je či není třeba trestní stíhání obviněného vést se souhlasem poškozeného. Tímto způsobem však policejní orgán ani státní zástupkyně v dosavadním trestním řízení nepostupovaly, jednání obviněného správně z hlediska existence dispozičního práva poškozené nekvalifikovaly, a proto usnesení státní zástupkyně o zastavení trestního stíhání obviněného podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu za použití § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu nemohlo být a není rozhodnutím zákonným.

17. Nezletilá poškozená T. B. v úvodu své prvotní výpovědi do protokolu dne 9. 12. 2019 uvedla, že s obviněným J. V. navázala milenecký vztah v září 2018. Dne 1. 11. 2019 se spolu „rozešli“, a to z důvodu nepřiměřené žárlivosti obviněného. Obviněný však jejich rozchod psychicky nezvládal, opakovaně jí telefonoval, psal SMS zprávy, kontaktoval ji osobně a sledoval, s kým se stýká ve volném čase. K nyní posuzovanému jednání vypověděla, že (cit.) „Bylo to 24. 11. 2019, vím, že to byla neděle. Vyzvedával mě na nádraží xxx O. C. Byli jsme spolu domluveni. Když jsem šla na to nádraží, tak jsem viděla, že mě J. V. sleduje. (...). Den před tím mi zase psal, že mě chce zpátky (...), a já jsem napsala, že ne, že mám jiné plány. (...). Nevím, jak mohl vědět, že jedu do xxx. Jak jsem vystoupila z vlaku, tak stál na nádraží. (...). Napojil se vedle mě, nic neříkal, asi chtěl vědět, kde a za kým jdu. On prostě žárlil. O. C. stál s autem naproti nádraží v takové uličce do kopce. Já jsem nastoupila do toho auta. J. V. stál na chodníku a díval se na mě. Pak odešel. (...). Ještě jak jsme byli v tom autě, tak na O. Messenger psal J. V. zprávy. Nevím, jak ho mohl najít. Je fakt, že mám O. v přátelích a J. V. ho viděl, tak si ho našel. (...). Nadával na mě, že jsem lhářka a kurva. Také mu napsal, že má intimní videa a fotky. Ptal se ho, jestli to chce poslat. Toto mi hned O. řekl. (...). On poslal jedno video a jednu fotku. (...). Bylo to video z toho Bulharska, kde jsem se sebeukájela a fotka byla, když J. V. se mnou spal, tak si to vyfotil, jak strká svůj penis do mé vagíny. (...). Ještě přede

³² Šámal, P. a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2013, s. 2119-2120.

³³ Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2014 sp. zn. 8 Tdo 327/2014.

mnou to smazal (vl. poznámka – O. C.). Ani si to nepouštěl. Já jsem byla v šoku. (...). Pak jsem se svěřila doma a mamka to šla oznámit na policii. Asi před týdnem mě kontaktovala jeho sestra L., že se mi chce J. V. veřejně omluvit. Já jsem s tím souhlasila. (...). Řekla jsem mu, že mě znemožnil, ale omluvu jsem přijala.“

18. Z obsahu úředního záznamu o podaném vysvětlení, sepsaného dne 25. 11. 2019 s O. C., vyplynulo, že je kamarádem nezletilé poškozené T. B. Znájí se ze školy, kterou oba studují. S T. byl dohodnut, že ji dne 24. 11. 2019 kolem 14.00 hodin vyzvedne na xxx nádraží v xxx a odveze svým vozidlem ke kamarádce. T. ve smluvený čas přišla, nasedla do jeho automobilu a postěžovala si mu, že ji obtěžuje bývalý přítel J. V., který ji často kontaktuje a sleduje. Řekla, že i před chvílí šel z nádraží za jejími zády, a proto O. C. požádala, aby s vozidlem rychle odjel pryč. Vytýkané jednání obviněného popsal ve shodě s nezletilou poškozenou, a sice že (cit.) „**Včerejšího dne 24. 11. 2019 jsem jej tedy viděl poprvé. V době, kdy jsme byli společně v autě, tak mi přišla zpráva na můj facebookový profil se jménem O. C. od uživatele se jménem xxx. Tou dobou bylo 14:45 hod. Psal mi něco s lhaním a podobně, nejspíš si myslel, že s T. chodím. My jsme ale pouze kamarádi. Poté jsem řekl, že pojedeme ke mně domů a budeme věc dále řešit, (...). Poté co jsme dojeli ke mně domů do xxx, mi ten uživatel ze stejného účtu psal, že je lhářka a kurva a poté že má její intimní videa a fotky. (...) poslal jedno video a dvě fotky. Na těch fotkách nešla poznat osoba, neboť nebyl vyfocen obličej, ale byly intimního charakteru, kdy na jedné byl zachycen ženský pohlavní orgán a na druhé byla vidět hlava při vykonání orálního sexu. Zasláné video jsme ani nepouštěli, neboť jsem nechtěl, aby byla T. ve špatném psychickém stavu a aby ji to ponižovalo. Na náhledu videa byla ale jasně vidět přímo T. i s obličejem, jak sedí nahá s roztaženýma nohama. Video i fotky jsem ihned smazal (...). Momentálně tedy žádné fotky ani videa nemám, (...). Policii však poskytuji souhlas s nahlédnutím na můj facebookový profil a dokládám na fotografiích, že mi J. V. psal ohledně těch intimních fotografií a videa, kdy z konverzace je zjevné, že mi ty intimnosti poslal.“**

19. Zbývá doplnit, že po předchozím souhlasu zákonné zástupkyně nezletilé poškozené i uděleném souhlasu O. C. zajistil policejní orgán data uživatelského profilu „T. B.“ na serveru facebook.com a ze vzájemné komunikace s účtem pod názvem „xxx“. Součástí spisového materiálu je tedy fotodokumentace komunikace nezletilé poškozené T. B. s obviněným J. V., uskutečněná prostřednictvím internetových sociálních sítí a dále obsah konverzace mezi obviněným J. V. z profilu „xxx“ s O. C. Intimní fotografie i videozáznam jsou v elektronické podobě uloženy také na přenosném technickém nosiči dat (CD disku), jenž tvoří volnou přílohu spisového materiálu.

20. Posouzení vytýkaného jednání obviněného J. V. „pouze“ jako přečinu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku neodpovídá zjištěnému skutkovému stavu věci, neboť nezohledňuje tu část jednání obviněného, která spočívala ve výrobě a nakládání s dětskou pornografií.

21. Přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku je kvalifikováno jednání toho, kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že využije něčího omylu. Ustanovením § 181 trestního zákoníku jsou chráněna jiná než majetková práva jednotlivce v oblasti vztahů rodinných, pracovních, podnikatelských apod. Uvedený přečin lze spáchat i takovým jednáním, které spočívá v rozeslání intimních fotografií poškozené osoby prostřednictvím sociální sítě.³⁴

22. Přečin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 3 alinea první trestního zákoníku spáchá ten, kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem.

23. Za pornografické dílo zobrazující dítě (dětskou pornografii) pokládá dostupná judikatura i ustálená soudní praxe např. snímky obnažených dětí v polohách vyzývavě předvádějících pohlavní orgány za účelem sexuálního uspokojení, dále pak snímky dětí zachycující polohy skutečného či předstíraného sexuálního styku s nimi, popř. i jiné obdobně sexuálně dráždivé snímky dětí. Dítětem se zde rozumí osoba mladší osmnácti let (§ 126 trestního zákoníku). Jinými slovy vyjádřeno – aby mohlo být nějaké

³⁴ Srov. přiměřeně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2014 sp. zn. 4 Tdo 815/2014.

dílo zobrazující dítě považováno v souladu s trestněprávní doktrínou za pornografické, je třeba, aby kumulativně splňovalo dvě základní charakteristiky, musí jednak u normálního jedince vyvolávat aktualizaci sexuálního pudu a za druhé překračovat uznávané morální normy příslušné společnosti, a tedy u většiny jejich členů vzbuzovat stud.³⁵

24. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií je typově závažnější (společensky škodlivější) než výroba a nakládání s jiným druhem pornografie právě z toho důvodu, že jsou do ní zapojeny děti nebo osoby, jež se jeví být dětmi. V případě dětské pornografie, jejíž výrobu a jiné nakládání s ní postihuje trestný čin podle § 192 trestního zákoníku, se nevyžaduje, aby dosahovala takové míry intenzity, s jakou je obvykle spojována tzv. tvrdá pornografie (zejména výskyt násilí nebo deviantních sexuálních praktik). Proto postačí i zobrazení takového díla zobrazujícího nebo jinak využívajícího dítě, které neobsahuje prvky tzv. tvrdé pornografie.³⁶

25. Jako podstatné zbývá v této souvislosti připomenout, že k postihu dětské pornografie zavazuje řada mezinárodních smluv i legislativa Evropské unie. Jedná se zejména o Opční protokol k Úmluvě OSN o právech dítěte proti prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii ze dne 25. 5. 2000, o Úmluvu o kybernetické kriminalitě ze dne 23. 11. 2001 a o Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a sexuálním zneužíváním ze dne 25. 10. 2007. Z unijních předpisů lze zmínit zejména rámcové rozhodnutí Rady EU 2004/68/SVV ze dne 22. 12. 2003 o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii.³⁷

26. Pohlédneme-li optikou výše uvedených premis na výsledek provedeního dokazování v nyní přezkoumané věci, především pak na obsah výpovědi nezletilé poškozené T. B. ze dne 9. 12. 2019, podpořené podanými vysvětleními O. C., B. B., D. W. i obsahem zadokumentovaných fotografií a videozáznamu, nutně dospějeme k závěru, že obviněný J. V. od konce roku 2018 do 1. 11. 2019 udržoval milenecký vztah s nezletilou poškozenou T. B., nar. xxx. Právě v tomto časovém období si bez vědomí a souhlasu nezletilé pořídil fotografie a natočil videozáznam zachycující nezletilou poškozenou T. B. v sexuálně vyzývavých pózách, detailně zobrazující její pohlavní orgány a dokumentující pohlavní styk (dotyk pohlavních orgánů) nezletilé poškozené a obviněného. Tato pornografická díla zobrazující osobu mladší osmnácti let (dítě) přechovával v elektronické podobě a dne 24. 11. 2019 je prostřednictvím svého mobilního telefonu zaslal O. C., který bezpečně rozpoznal, že pornografický materiál zobrazuje nezletilou poškozenou T. B.

27. Není tedy pochyb o tom, že obviněný J. V. využil omylu nezletilé poškozené T. B., která jistě nepředpokládala, že její intimní fotografie a video pořídí a následně je takovým způsobem zneužije; současně je však zřejmé, že obviněný vyrobil pornografická díla, která zobrazují dítě, tyto materiály v elektronické podobě přechovával a následně je nabídl a fakticky zpřístupnil (prostřednictvím mobilního telefonu zaslal) další osobě. Takové jednání obviněného proto mělo být ve své celistvosti posouzeno jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku v tzv. jednočinném souběhu s přečinem výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 3 alinea první trestního zákoníku.

28. Pokud jde o nezbytnost souhlasu poškozené s trestním stíháním obviněného podle § 163 odst. 1 trestního řádu, je v případě trestného činu poškození cizích práv podle § 181 trestního zákoníku souhlas nutný. Pokud je však protiprávní jednání kvalifikováno jako trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 trestního zákoníku, zákon takový souhlas nevyžaduje. V situaci posuzování souběhů dvou trestných činů, z nichž jeden je vyjmenován v § 163 odst. 1 trestního řádu a druhý nikoliv (jak tomu správně mělo být v nyní posuzované věci), se trestní stíhání po odepření souhlasu poškozenou může vést pro ten trestný čin, který není mezi taxativně uvedenými v odstavci prvním § 163 trestního řádu, přitom však nelze trestní stíhání pro takový trestný čin, u něhož poškozená odmítla dát souhlas k jeho trestnímu stíhání, zastavit podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu. Trestní stíhání obviněného J. V. je proto i nadále přípustné.

³⁵ Srov. rozhodnutí č. 35/2005 Sb. rozh. tr.

³⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012 sp. zn. 8 Tdo 1002/2012.

³⁷ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1892.

29. Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem nemůže usnesení státní zástupkyně xxx ze dne xxx obstát jako zákonné. Pro zachování účelu trestního řízení, zakotveného v § 1 odst. 1 trestního řádu, nezbylo, než rozhodnout v souladu s § 174a odst. 1 trestního řádu o jeho zrušení.

30. Tímto rozhodnutím se věc vrací do stadia přípravného řízení. V jeho dalším průběhu státní zástupkyně posoudí v intencích tohoto usnesení stávající skutková zjištění. Obviněný J. V. bude upozorněn na změnu právní kvalifikace vytykaného jednání. Obviněnému a jeho obhájci bude umožněno prostudovat spis i podat návrhy na doplnění dokazování, a to se zřetelem na změnu právní kvalifikace stíhaného skutku. Poté státní zástupkyně v rámci svých dozorových oprávnění učiní odpovídající skutkové a právní závěry, jež náležitě odůvodní.

31. Zbývá doplnit, že ve smyslu § 174 odst. 3 věta druhá trestního řádu je státní zástupkyně xxx, která bude nadále ve věci vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, vázána právním názorem vysloveným v tomto kasačním usnesení a je povinna provést úkony, jejichž realizaci nejvyšší státní zástupce nařídil.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (§ 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 3. září 2020

5. K pojmu „druh a družka“ v souvislosti s udělením souhlasu poškozeného s trestním stíháním

USNESENÍ

Nejvyšší státní zástupce dne xxx v trestní věci obviněného **A. K.**, nar. xxx, rozhodl

takto:

Podle § 174a odst. 1 trestního řádu, za použití § 8 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, se zrušuje usnesení státní zástupkyně xxx ze dne xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného **A. K.**,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění:

1. Usnesením státní zástupkyně xxx ze dne xxx bylo s konstatováním, že trestní stíhání je nepřipustné, zastaveno podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu trestní stíhání obviněného **A. K.**, vedené pro skutek, v němž byl spatřován přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku a přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se podle popisu skutku ve výrokové části rozhodnutí měl obviněný dopustit tím, že (cit.)

„(...) dne 21. 4. 2019 kolem 07:15 hod. v xxx, pod vlivem alkoholu, nejdříve v chodbě rodinného domu po žárlivých výčitkách a sprostých nadávkách, úmyslně fyzicky napadl svou tehdejší družku, kterou několikrát udeřil její taškou, kabelkou a pěstmi do oblastí hlavy, zad a celého těla, kdy následně tuto odtáhl do ložnice, hodil ji na postel a pokračoval v jejím napadení tím způsobem, že ji předloktím jedné ruky tlačil na ohryzek a druhou rukou několikrát udeřil do hlavy, přičemž pokračoval ve sprostých nadávkách, svlékl jí rifle a kalhotky, které rozerval a několikrát ji udeřil přes přirození, poté jí přikázal, aby si vzala nové kalhotky a oblékla si rifle, opět ji hodil na postel, kde ji několikrát udeřil, dále ji odtáhl za ruce do koupelny, kde jí omyl obličej a přitom jí vyhrožoval usmrcením, což v poškozené vzbudilo důvodnou obavu, že své výhrůžky uskuteční a následně ji opětovně v ložnici napadl kopy a úderů pěstmi do hlavy a celého těla, přičemž následně se poškozené podařilo z domu

utěci, čímž poškozené R. F., narozené xxx způsobil poranění spočívající v podvrtnutí krční páteře, pohmoždění ledvin (mikroskopické přítomnosti krve v moči), tržnou ránu nad pravým obočím, pohmoždění hlavy v temenní oblasti, pohmoždění hrudníku, břicha, levého stehna a pravého bérce s nastalým úzkostně depresivním syndromem, což si vyžádalo lékařské ošetření a hospitalizaci na oddělení úrazové chirurgie v Nemocnici xxx od 21. 4. 2019 do 23. 4. 2019 a následně na chirurgické klinice xxx od 23. 4. 2019 do 30. 4. 2019, s nastalou pracovní neschopností od 21. 4. 2019 do 13. 6. 2019 s omezením v běžném způsobu života od 21. 4. 2019 do 7. 5. 2019, které spočívalo v bolestech pohmožděných oblastí, krční páteře, sníženou hybností a parestezií (brněním) pravé horní končetiny včetně snížení citlivosti a úzkostně depresivním syndromu, (...).“

2. Usnesení o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci dne 15. 4. 2020.

3. V odůvodnění usnesení o zastavení trestního stíhání státní zástupkyně zhodnotila dosavadní průběh věci, poukázala na výpověď obviněného A. K., poškozené R. F., dcery poškozené M. F., svědka O. T., znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství a další listinné důkazy, zejména: protokol o ohledání místa činu s fotodokumentací, včetně fotografií poškozené, SMS komunikaci mezi obviněným a poškozenou, lékařské zprávy a fotografie zachycující hematomy poškozené. Poté státní zástupkyně dospěla k závěru, že (cit.) „(...) obviněný svým jednáním naplnil po stránce subjektivní i objektivní znaky skutkové podstaty přečinu ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku, neboť fyzicky napadl poškozenou R. F., které způsobil zranění konstatovaná ve výroku usnesení, vyžadující si krátkodobou hospitalizaci a následnou pracovní neschopnost v trvání od 21. 4. 2019 do 13. 6. 2019 s omezením v obvyklém způsobu života po dobu nejméně do začátku května 2019. (...). V jednočinném souběhu se pak obviněný dopustil přečinu nebezpečného vyhrožování dle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, neboť během fyzického napadení poškozené jí vyhrožoval zabitím takovým způsobem, že nepochybně měla obavy o své zdraví a život.“ Též zdůvodnila, proč má za to, že zranění způsobená poškozené nedosahují intenzity těžké újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku. Konkrétně uvedla (cit.) „Při posouzení omezení poškozené v běžném životě bylo vycházeno zejména ze závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, ze kterého vyplývá, že zásadní potíže omezující poškozenou trvaly po dobu hospitalizace a poté je lze považovat za ‚určité‘. Vzhledem k závěrům lékařské zprávy z kontroly dne 7. 5. 2019 státní zástupkyně dospěla k závěru, že zásadní omezení lze k danému datu považovat za reálné.“ Dále v odůvodnění usnesení vysvětlila, z jakých důvodů nebylo jednání obviněného zároveň posouzeno jako přečin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 trestního zákoníku, a to (cit.) „(...) mezi partnery v době jejich soužití nelze konstatovat jednoznačné rozdělení rolí na osobu dominantní a podřízenou, oba se byli vzájemně schopni dohodnout, v určitých záležitostech poškozená spíše v rámci vedení domácnosti rozhodovala o společných věcech.“ Státní zástupkyně akcentovala, že dne 9. 9. 2019 vzala poškozená předtím udělený souhlas s trestním stíháním obviněného A. K. zpět. V této souvislosti poukázala na § 163 trestního řádu a § 100 odst. 2 trestního řádu, přičemž současně neshledala, že by zpětvzetí souhlasu bylo učiněno v tísní vyvolané výhrůzkami, nátlakem, závislostí či podřízeností. Závěrem shrnula (cit.) „Byly tak splněny všechny zákonné podmínky pro zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu, a to z důvodu uvedeného v §11 odst. 1 písm. l) trestního řádu.“

4. Předmětné usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a shledáno nezákonným. Státní zástupkyně doposud provedené důkazy, jež jsou dostatečné pro zjištění skutkového stavu, nezhodnotila v souladu s požadavky § 2 odst. 6 trestního řádu. Toto pochybení vedlo k nezákonné aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu. Předmětný závěr je opřen o následující zákonné předpoklady, zjištěné skutečnosti a právní úvahy.

5. Podle § 2 odst. 5 trestního řádu orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede.

6. Orgány činné v trestním řízení v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 trestního řádu hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

7. Státní zástupce podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu trestní stíhání zastaví, je-li trestní stíhání nepřípustné proto, že bylo podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

8. Předpokladem zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu je, že se stíhaný skutek skutečně stal, tento skutek naplňuje znaky určitého trestného činu, spáchal ho obviněný, o jehož trestní odpovědnosti pro případnou nepřičetnost v době spáchání činu nejsou pochybnosti a je zde dán některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání, uvedený v § 11 odst. 1 trestního řádu. Rozhodnout podle § 172 odst. 1 trestního řádu lze jen tehdy, pokud byla věc dostatečně objasněna v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu.³⁸

9. Podle § 163 odst. 1 trestního řádu trestní stíhání pro taxativně vymezené trestné činy (mimo jiné i pro trestný čin nebezpečného vyhrožování podle § 353 trestního zákoníku a trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku) proti tomu, kdo **je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď** (§ 100 odst. 2 trestního řádu), lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Výše definovaný vztah poškozeného a toho, vůči němuž má právo udělit nebo odepřít souhlas s trestním stíháním, **musí existovat v době, kdy je vedeno trestní stíhání**. Výjimku tvoří trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 trestního zákoníku, u něhož zákon připouští možnost odepřít souhlas k trestnímu stíhání vzhledem k manželskému poměru, poměru druha a družky nebo vztahu partnerství (§ 1 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů) trvajícím jak v době, kdy se trestní stíhání vede, resp. má vést, tak v době spáchání činu.³⁹

10. Ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu rozlišuje dvě kategorie poškozených, jejichž souhlas je u taxativně vypočtených trestných činů zprostředkovaně přes § 163 trestního řádu vyžadován k zahájení, resp. pokračování v trestním stíhání obviněného. První kategorii poškozených tvoří osoby v zákoně konkrétně vymezené, druhou pak jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném. Jinými osobami v poměru rodinném nebo obdobném se rozumějí jiné osoby než konkrétně vymezené v zákoně, za kumulativně přistupujícího předpokladu, že mezi těmito osobami existuje i citový vztah takové kvalitatívni úrovně, že by újmu, kterou by utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní (§ 22 odst. 1 nového občanského zákoníku, ale i § 125 trestního zákoníku). Jen existence rodinného nebo jiného poměru mezi poškozeným a obviněným k aplikaci § 163 trestního řádu nestačí.

11. Vzhledem k tomu, že § 163 trestního řádu, upravující trestní stíhání obviněného se souhlasem poškozeného, představuje prolomení zásady oficality, podle níž orgány činné v trestním řízení provádějí úkony v trestním řízení na základě své úřední povinnosti, resp. zásady legality, kdy je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozvěděl, je vždy třeba velmi pečlivě zvažovat, zda jsou zákonné podmínky pro takový postup skutečně dány.

12. Poměrem druha k družce se rozumí poměr obdobný manželskému. Tento poměr lze zpravidla charakterizovat sdílením společné domácnosti, sdružováním finančních prostředků ke společné úhradě potřeb, výchovou nezletilých dětí, společným sexuálním životem apod. Pokud se týká vztahu mileneckého, aby bylo možné takový milenecký vztah povýšit na vztah, který by zakládal použitelnost úpravy o dispozičním právu poškozené, muselo by se jednat o kategorii rovnocennou alternativním pojmům manžela či druha, u nichž se vedle citové vazby obou osob předpokládá rovněž soužití ve smyslu ekonomickém, tj. rodinný život jak v oblasti duševní, tak v oblasti hmotné.⁴⁰

³⁸ Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2164 a 2195.

³⁹ tamtéž, s. 2117, dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2009 sp. zn. 3 Tdo 320/2009 a rozhodnutí téhož soudu ze dne 1. 6. 2005 sp. zn. 3 Tdo 567/2005.

⁴⁰ srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. BECK, 2013, 2118 s. a dále též přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 1. 2011 sp. zn. 6 Tdo 21/2011.

13. Bývalého druha a družku je možné podle soudní praxe považovat za osoby blízké v situaci, kdy spolu mají společné děti.⁴¹ Obviněný A. K. s poškozenou R. F. však spolu žádné společné děti nemají.

14. Z dostupné judikatury vyplývá, že u jiných osob v poměru rodinném nebo obdobném musí být orgány činnými v trestním řízení posuzován zvláště bedlivě konkrétní příbuzenský nebo jiný obdobný vztah mezi obviněným a poškozeným, jakož i otázka, do jaké míry újmu obviněného, způsobenou jeho trestním stíháním, by právem pociťovala poškozená jako újmu vlastní. Povaha vztahu mezi poškozeným a obviněným, stejně jako důvodnost pociťované újmy, musí být opřena o objektivní skutečnosti a zpravidla nepostačí pouhé prohlášení jedné osoby tohoto vztahu.⁴²

15. V nyní přezkoumávané věci však poškozená dne 9. 9. 2019 na formuláři s názvem Poučení poškozené fyzické osoby a oběti v trestním řízení uvedla (cit.) „Opětovně jsem byla poučena dle § 163, § 163a trestního řádu, ohledně udělení mého souhlasu s trestním stíháním bývalého druha (ohledně přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku a popřípadě pokud se prokáže spáchání trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1,2 tr. zákoníku, tak i na tento), uvádím, že souhlas s trestním stíháním svého bývalého druha A. K., nar. xxx **beru zpět**. Toto rozhodnutí činím ze své svobodné vůle, kdy na mě při tomto nebyl činěn z žádné strany nátlak. Jsem si vědoma důsledků svého rozhodnutí.“ Podle protokolu o výslechu svědka z téhož dne poškozená zopakovala zcela shodně skutečnosti jako výše citované, přičemž k aktuálnímu vztahu s obviněným konstatovala (cit.) „V minulosti jsem byla s A. K. jako druh a družka. Žili jsme ve společné domácnosti v xxx. Jako druh a družka jsme žili od roku 2014 do dne mého fyzického napadení ze strany A. K., tedy dne 21. 4. 2019. Od té doby s ním nejsem v žádném příbuzenském ani obdobném poměru. Asi od poloviny léta 2019 se s A. K. stýkám. Byly [sic] jsme spolu například na obědě. Volný čas spolu netrávíme. Ve společné domácnosti spolu nebydlíme. Kolikrát jsme se od mého napadení viděli, si už nepamatuji. Já to nepočítám. Bylo to vícekrát jak jednou nebo dvakrát.“ Z trestního spisu dále jednoznačně vyplývá, že poškozená již dne 3. 6. 2019, kdy byla slyšena podle § 158 odst. 9 trestního řádu, hovořila o obviněném jako o svém bývalém druhovi, dokonce i v úvodu protokolu je její poměr k obviněnému specifikován jako (cit.) „bývalá družka“. Na tomto popisu vzájemného vztahu s obviněným poškozená setrvala i dne 20. 7. 2019, kdy doplnila již podané vysvětlení podle § 158 odst. 6 trestního řádu, neboť v jeho závěru uvádí (cit.) „Co se týká trestního stíhání mého bývalého přítele A. K., stále si trvám na svém a souhlas s jeho stíháním dávám!!!“ Minimálně ode dne 3. 6. 2019 je tudíž stanovisko poškozené ohledně jejího aktuálního vztahu k obviněnému neměnné.

16. Z popsanych okolností je zřejmé, že poškozená R. F. nebyla v době, kdy učinila zpětvzetí souhlasu, družkou obviněného A. K., nebyla jí ostatně podle svých vyjádření ani v době zahájení trestního stíhání obviněného, což policejnímu orgánu ať již v rámci výslechů v procesním postavení svědka, nebo v rámci podaného vysvětlení opakovaně sdělovala. Z daného důvodu poškozená není osobou, která je oprávněna - v případě trestných činů uvedených v § 163 odst. 1 trestního řádu - disponovat s trestním stíháním obviněného.

17. Usnesení státní zástupkyně xxx ze dne xxx tudíž nemůže obstát jako zákonné. Pro zachování účelu trestního řízení, zakotveného v § 1 odst. 1 trestního řádu, nezbylo, než rozhodnout v souladu s § 174a odst. 1 trestního řádu o jeho zrušení.

18. Tímto rozhodnutím se věc vrací do stadia přípravného řízení. V jeho dalším průběhu státní zástupce umožní podle § 166 odst. 1 trestního řádu obviněnému a poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky prostudovat trestní spis a podat návrhy na doplnění dokazování. V samotném závěru tohoto usnesení je nutno zdůraznit, že ve smyslu § 174a odst. 3 věta druhá trestního řádu je státní zástupkyně xxx, která bude nadále v přípravném řízení vykonávat dozor nad zachováváním jeho zákonnosti, vázána právním názorem vysloveným v tomto kasačním usnesení, v jehož intencích bude postupovat.

Poučení:

⁴¹ srov. přiměřeně rozhodnutí č. 52/1986 Sb. rozh. tr.

⁴² srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 1998 sp. zn. 4 Tz 68/98.

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (§ 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 9. července 2020

6. K trestnému činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku a k souhlasu poškozeného s trestním stíháním

USNESENÍ

Nejvyšší státní zástupce dne xxx v trestní věci obviněného **K. T.**, nar. xxx, rozhodl

takto:

Podle § 174a odst. 1 trestního řádu se zrušuje usnesení xxx ze dne 30. 6. 2020 č. j. xxx, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného K. T.,

neboť je nezákonné.

Odůvodnění:

1. Usnesením okresního státního zástupce xxx ze dne 30. 6. 2020 č. j. xxx bylo podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s odkazem na § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastaveno trestní stíhání obviněného K. T., vedené pro skutek kvalifikovaný jako zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku, jehož se měl obviněný dopustit podle popisu ve výrokové části rozhodnutí tím, že (cit.)

„dne 13. 2. 2020 kolem 02:00 hod. v xxx, na ubytovně, v pokoji č. 16, po předchozí slovní rozeprě fyzicky napadl svoji družku E. G., narozenou xxx, která v té době ležela na dvoulůžku v pozici na zádech, a to tak, že po ní nejprve hodil knížku, kterou ji zasáhl do levého oka, a následně ji udeřil pěstí do oblasti podžebří levé části těla, čímž poškozené způsobil krevní podlitinu v krajině levé očníce a trhlínu sleziny s krvácením do břišní dutiny, což si vyžádalo neodkladný operační zákrok v xxx nemocnici, při kterém musela být slezina vyjmuta z těla poškozené, a hospitalizaci v uvedené nemocnici od 16. 2. 2020 do 26. 2. 2020.“

2. Usnesení o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci dne 24. 7. 2020.

3. V odůvodnění usnesení o zastavení trestního stíhání okresní státní zástupce stručně zmínil skutková zjištění, která vyplynula z provedeného dokazování. Pokud se týká opatřených důkazů, uvedl pouze, že obviněný K. T. se částečně doznal ke spáchání vytykaného jednání, neboť vypověděl, že poškozenou lehce udeřil hřbetem své ruky do jejího levého podžebří. Dále okresní státní zástupce akcentoval, že spáchání zločinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku bylo obviněnému prokázáno znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, jehož závěry interpretoval s tím, že (cit.) *„(...) poškozená E. G. utrpěla poranění, které má z hlediska soudnělékařského povahu poranění těžkého, kdy vážnost poruchy zdraví je v posuzovaném případě dána poškozením důležitého orgánu – sleziny, tedy jedná se o těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku (...).“* V rámci učiněných právních úvah okresní státní zástupce bez bližšího vysvětlení konstatoval, že (cit.) *„K přísnější právní kvalifikaci, resp. k tomu, aby jednání obviněného mohlo být právně kvalifikováno jako zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku, nebyl shledán důvod, neboť v průběhu přípravného řízení nebylo zjištěno, že by výše uvedený následek obviněný způsobil poškozené úmyslně, kdy toto nevyplývá ani ze způsobu vedení útoku.“* Závěrem okresní státní zástupce shrnul podmínky obsažené v § 163 odst. 1 trestního řádu, vyložil důvod nepřipustnosti trestního stíhání, zakotvený v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu, a zdůraznil, že (cit.) *„Poškozená E. G. do protokolu o výslechu svědka i do poučení poškozené fyzické osoby a oběti v trestním řízení uvedla, že nesouhlasí s trestním stíháním svého*

druha – obviněného K. T., se kterým žije již od roku 1991 a se kterým má tři syny, přičemž nejmladší z nich žije s nimi v České republice. Z výpovědi poškozené nevyplývá nic, co by nasvědčovalo tomu, že takto postupovala v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem závislostí nebo podřízeností.“ Právě s poukazem na absenci souhlasu poškozené E. G. s trestním stíháním obviněného K. T. přistoupil okresní státní zástupce xxx k vydání usnesení, kterým podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s přihlédnutím k důvodům zakotveným v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu zastavil trestní stíhání obviněného.

4. Citované usnesení o zastavení trestního stíhání, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, bylo v rámci posuzování možného využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu přezkoumáno a bylo shledáno nezákonným. Přetrvávající důvodné pochybnosti ohledně správnosti užití právní kvalifikace jednání obviněného, jakož i nesprávné vyhodnocení hmotněprávních a navazujících procesních okolností významných pro konečné rozhodnutí, jsou výsledkem nedodržení klíčové zásady trestního řízení obsažené v § 2 odst. 6 trestního řádu. Toto zásadní pochybení ve svém finálním důsledku vedlo k nezákonné aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu. Předmětný závěr je opřen o následující zákonné předpoklady, zjištěné skutečnosti a právní úvahy.

5. Povinností státního zástupce jako orgánu činného v trestním řízení (§ 12 odst. 1 trestního řádu) je v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

6. Podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu za použití § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu státní zástupce trestní stíhání zastaví, je-li trestní stíhání nepřípustné proto, že bylo podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

7. Předpokladem zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu je, že se stíhaný skutek skutečně stal, tento skutek naplňuje znaky určitého trestného činu, spáchal ho obviněný, o jehož trestní odpovědnosti pro případnou nepřičetnost v době spáchání činu nejsou pochybnosti a je zde dán některý z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání, uvedený v § 11 odst. 1 trestního řádu. Rozhodnout podle § 172 odst. 1 trestního řádu lze jen tehdy, pokud byla věc dostatečně objasněna v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu.⁴³

8. Kromě toho je třeba uvést, že podle § 163 odst. 1 trestního řádu trestní stíhání pro taxativně vymezené trestné činy (mimo jiné i pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku) proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (§ 100 odst. 2 trestního řádu), lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Výše definovaný vztah poškozeného a toho, vůči němuž má právo udělit nebo odepřít souhlas s trestním stíháním, musí existovat v době, kdy je vedeno trestní stíhání. Výjimku tvoří trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 trestního zákoníku, u něhož zákon připouští možnost odepřít souhlas k trestnímu stíhání vzhledem k manželskému poměru, poměru druha a družky nebo vztahu partnerství (§ 1 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů) trvajícím jak v době, kdy se trestní stíhání vede, resp. má vést, tak v době spáchání činu.⁴⁴

9. Vzhledem k tomu, že § 163 trestního řádu, upravující trestní stíhání obviněného se souhlasem poškozeného, představuje prolomení zásady oficiality, podle níž orgány činné v trestním řízení provádějí úkony v trestním řízení na základě své úřední povinnosti, resp. zásady legality, podle které je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozvěděl, je vždy třeba velmi pečlivě zvažovat, zda jsou zákonné podmínky pro takový postup skutečně dány. Jako stěžejní se jeví vymezení kategorie poškozených, jimž platná právní úprava poskytuje možnost ovlivnit zahájení či pokračování v trestním stíhání vůči obviněnému s odkazem na upřednostnění citových a jiných vazeb k obviněnému před potřebou jeho trestního postihu.

⁴³ Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157-314s. Komentář. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2164 a 2195.

⁴⁴ Tamtéž, s. 2117, dále rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2009 sp. zn. 3 Tdo 320/2009 a rozhodnutí téhož soudu ze dne 1. 6. 2005 sp. zn. 3 Tdo 567/2005.

10. Ustanovení § 100 odst. 2 trestního řádu rozlišuje dvě kategorie poškozených, jejichž souhlas je u taxativně vypočtených trestných činů zprostředkovaně přes § 163 trestního řádu vyžadován k zahájení, resp. pokračování v trestním stíhání obviněného. První kategorii poškozených tvoří osoby v zákoně konkrétně vymezené, druhou pak jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném. Jinými osobami v poměru rodinném nebo obdobném se rozumějí jiné osoby než konkrétně vymezené v zákoně, za kumulativně přistupujícího předpokladu, že mezi těmito osobami existuje i citový vztah takové kvalitatívni úrovně, že by újmu, kterou by utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní (§ 22 odst. 1 nového občanského zákoníku, ale i § 125 trestního zákoníku). Jen existence rodinného nebo jiného poměru mezi poškozeným a obviněným k aplikaci § 163 trestního řádu nestačí.

11. Z dostupné judikatury i ustálené soudní praxe je zřejmé, že u jiných osob v poměru rodinném nebo obdobném musí být orgány činnými v trestním řízení posuzován zvláště bedlivě konkrétní příbuzenský nebo jiný obdobný vztah mezi obviněným a poškozeným, jakož i otázka, do jaké míry újmu obviněného, způsobenou jeho trestním stíháním, by právem pociťovala poškozená jako újmu vlastní. Povaha vztahu mezi poškozeným a obviněným, stejně jako důvodnost pociťované újmy, musí být opřena o objektivní skutečnosti a zpravidla nepostačí pouhé prohlášení jedné osoby tohoto vztahu.⁴⁵

12. Poměrem druhu k družce se rozumí poměr obdobný manželskému. Tento poměr lze zpravidla charakterizovat sdílením společné domácnosti, sdružováním finančních prostředků ke společné úhradě potřeb, výchovou nezletilých dětí, společným sexuálním životem apod. Pokud se týká vztahu mileneckého, aby bylo možné takový milenecký vztah povýšit na vztah, který by zakládal použitelnost úpravy o dispozičním právu poškozené, muselo by se jednat o kategorii rovnocennou alternativním pojmům manžela či družky, u nichž se vedle citové vazby obou osob předpokládá rovněž soužití ve smyslu ekonomickém, tj. rodinný život jak v oblasti duševní, tak v oblasti hmotné.⁴⁶ Bývalého družky a družku je možné podle soudní praxe považovat za osoby blízké v situaci, kdy spolu mají společné děti.⁴⁷

13. V nyní přezkoumané věci vystupuje jako poškozená družka obviněného. Z výsledků provedeného dokazování vyplývá, že poškozená E. G. a obviněný K. T. spolu sdílejí obydlí a vedou společnou domácnost po dobu delší než dvacet let. Mají spolu tři děti; dvě z nich jsou již dospělé a nejmladší (třináctiletý) syn s nimi žije v České republice. Poškozená s obviněným vedou běžný rodinný život, existuje mezi nimi citová vazba, vychovávají spolu své nezletilé dítě, společně bydlí, hospodaří s finančními prostředky a tráví svůj volný čas. Tyto skutečnosti uvedl obviněný opakovaně dne 20. 2. 2020, a to nejprve do protokolu o výsledku podezřelého (osoby zadržené) a později je zopakoval i do protokolu o výsledku obviněného. Poškozená pak zmíněná fakta potvrdila v rámci podaného vysvětlení před policejním orgánem dne 17. 2. 2020 a následně také během svědecké výpovědi dne 26. 2. 2020, kdy navíc sdělila, že nesouhlasí s trestním stíháním svého družky – obviněného K. T.

14. Lze tedy spolehlivě uzavřít, že nejsou dány pochybnosti o tom, že poškozená E. G., která je družkou obviněného a matkou jeho tří dětí, je osobou, jež ve vztahu k obviněnému v pozici svědka má právo odepřít výpověď (§ 100 odst. 2 trestního řádu). Jejich vzájemný vztah nejen v době vedení předmětného trestního stíhání byl a je vztahem, který předpokládá § 163 odst. 1 trestního řádu. Poškozená E. G. je proto oprávněna disponovat s trestním stíháním svého družky – obviněného K. T.

15. V této souvislosti zbývá doplnit, že ze zjištěných skutkových okolností nevyplývá, že by souhlas nebyl dán v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností [§ 163 odst. 1 písm. d) trestního řádu].

16. Stávající důkazní situace však neumožňovala orgánům činným v trestním řízení správně rozhodnout o otázce, zda je či není poškozená oprávněna disponovat s trestním řízením z jiné – a to naprosto zásadní – příčiny. Měla-li být důvodem rozhodnutí státní zástupkyně o zastavení trestního

⁴⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 1998 sp. zn. 4 Tz 68/98.

⁴⁶ Srov. Šámal, P. a kolektiv, op. cit. sub 1, s. 2118, dále též přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2011 sp. zn. 6 Tdo 21/2011.

⁴⁷ Srov. přiměřeně rozhodnutí č. 52/1986 Sb. rozh. tr.

stíhání obviněného jeho nepřípustnost následkem absence souhlasu poškozené, muselo se, krom existence vztahu vymezeného v § 100 odst. 2 trestního řádu, především jednat o trestný čin, na který se takovéto dispoziční právo poškozené vztahuje.

17. Jak již bylo nastíněno výše, souhlas k trestnímu stíhání poškozený dává či bere zpět pro konkrétní trestný čin taxativně uvedený v § 163 odst. 1 trestního řádu, jehož právní kvalifikace vyplývá z důkazů opatřených podle § 158 odst. 3 až 8 trestního řádu před zahájením trestního stíhání i z důkazů opatřených a provedených po zahájení trestního stíhání. Orgány činné v trestním řízení jsou přitom povinny od počátku přípravného řízení i v jeho průběhu reagovat na změny právní kvalifikace stíhaného skutku z toho hlediska, zda je či není třeba trestní stíhání obviněného vést se souhlasem poškozeného.

18. Tímto způsobem však policejní orgán ani státní zástupce v dosavadním trestním řízení nepostupovali, jednání obviněného správně z hlediska existence dispozičního práva poškozené nekvalifikovali, a proto usnesení okresního státního zástupce xxx o zastavení trestního stíhání obviněného podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu za použití § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu nemohlo být a není rozhodnutím zákonným.

19. Pokud jde o právní kvalifikaci, která měla být orgány činnými v trestním řízení v nyní přezkoumávané věci brána do úvahy, je na místě zmínit, že každý skutek spáchaný obviněným má být zásadně posouzen podle zákonných ustanovení, která na něj dopadají. Platí zásada, že v poměru speciality jsou vždy ustanovení určená k ochraně shodných zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnout určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a závažnost takových útoků pro společnost. Je proto nepochybné, že trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 trestního zákoníku je ve vztahu k trestnému činu ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku právě v poměru speciality a musí být v rámci právní kvalifikace upřednostněn, přičemž při právním posuzování jednání pachatele, jímž útočil proti zdraví člověka, nelze vycházet jen z toho, jaká újma na zdraví poškozeného byla takovým útokem způsobena, ale je třeba přihlídnout i k intenzitě použitého násilí, k okolnostem, za kterých se útok stal, jakým předmětem bylo útočeno a jaké nebezpečí pro napadeného z útoku hrozilo.⁴⁸

20. Rozdíl mezi těžkou újmou na zdraví a ublížením na zdraví spočívá v tom, že při těžké újmě na zdraví musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění, které postižený pocítuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, což vyplývá i ze srovnání s dalšími druhy těžké újmy na zdraví uvedenými v § 122 odst. 2 písm. a) až h) trestního zákoníku, a dále v tom, že porucha zdraví musí mít delší trvání, což trestní zákoník v § 122 odst. 2 písm. i) vyjadřuje slovy „delší dobu trvající porucha zdraví“. V soudní praxi vžitou hranici asi šesti týdnů lze považovat za hranici mezi těžkou újmou na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku a ublížením na zdraví ve smyslu § 146 odst. 1 trestního zákoníku za předpokladu, že přibližně po tuto dobu trvá vážná porucha zdraví.

21. Skutková podstata zločinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku se skládá jednak ze základní skutkové podstaty ve smyslu § 146 odst. 1 trestního zákoníku, která spočívá v úmyslném ublížení na zdraví, a jednak ze znaku kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 146 odst. 3 trestního zákoníku, jímž je způsobení těžké újmy na zdraví z nedbalosti. Pro posouzení, zda se jedná o zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku nebo o zločin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 trestního zákoníku, je určujícím kritériem, jaká forma zavinění pachatele se vztahuje ke způsobené újmě na zdraví.⁴⁹

22. Z hlediska úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví postačí zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit tento těžký následek, a byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý). Na takové srozumění lze usuzovat zejména z povahy použité zbraně, intenzity útoku, ze způsobu jeho provedení a z pohybnosti činu.

23. Pohlédneme-li optikou nastíněné judikatury a ustálené soudní praxe na konkrétní situaci, nutně dospějeme k závěru, že obviněnému K. T. sice nelze přičíst přímý úmysl způsobit poškozené těžkou

⁴⁸ Srov. přiměřeně rozhodnutí č. 16/1964 Sb. rozh. tr.

⁴⁹ Srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2008 sp. zn. 8 Tdo 1035/2008.

újmou na zdraví, avšak bylo namístě se od zahájení úkonů trestního řízení zabývat též možným jeho nepřímým úmyslem, tedy zjišťovat, zda obviněný nemohl být alespoň srozuměn s tím, že svým fyzickým útokem může poškozené způsobit těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 trestního zákoníku. Vyřešení této otázky bylo totiž naprosto kruciólní pro adekvátní posouzení konkrétního protiprávního jednání obviněného K. T. z hlediska naplnění subjektivní stránky zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku.

24. K subjektivní stránce trestného činu je vhodné v teoretické rovině (pouze obecně) připomenout rozdíly mezi přímým a nepřímým úmyslem pachatele.

25. Podle § 15 odst. 1 trestního zákoníku je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (tzv. úmysl přímý), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (tzv. úmysl nepřímý). Pokud jde o srozumění u tzv. nepřímého úmyslu, je jeho obecné vymezení doplněno ve druhém odstavci § 15 trestního zákoníku tak, že srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Proto pro úmysl postačí již pouhá představa možnosti výsledku, za podmínky, že taková představa se bezprostředně projevila v jednání pachatele.⁵⁰

26. Závěr o subjektivních znacích trestného činu, zejména zda jde o zavinění ve smyslu trestního zákoníku a v jaké formě, je sice otázkou hmotně právního posouzení, které však musí vycházet ze skutkových zjištění orgánů činných v trestním řízení učiněných na podkladě provedeného dokazování postupem podle § 2 odst. 5, 6 trestního řádu. Přitom okolnosti subjektivního charakteru je zpravidla možno v případě absence plného doznání obviněného dokazovat jen nepřímo z okolností objektivní povahy, ze kterých lze podle zásad správného a logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem. Zavinění se vztahuje na průběh pachatelova činu, jenž se projevil v objektivní realitě a který odpovídá znakům skutkové podstaty trestného činu; vztahuje se k podstatným skutečnostem, které tvoří pachatelův skutek (čin), přičemž obligatorně musí dopadat na všechny skutečnosti, které jsou znakem skutkové podstaty trestného činu.

27. Jeví se jako vysoce pravděpodobné, že obviněný K. T. si musel být při svém počínání nepochybně vědom toho a současně být srozuměn s tím, že razantním úderem rukou, který vedl silou velké intenzity do oblasti dolní části trupu poškozené, a to konkrétně do krajiny břišní, v níž je umístěna řada životně důležitých orgánů, může přivodit poškozené vážnou poruchu zdraví spojenou s dlouhodobou a citelnou újmu v jejím obvyklém způsobu života, což vylučuje závěr o nedbalostním zavinění ke způsobenému následku v podobě těžké újmy na zdraví. V daných souvislostech rovněž nelze na podkladě konkrétních indicií přehlédnout, že brachiální agrese směřovala proti ženě, která v okamžiku neočekávaného fyzického útoku ležela na posteli (a sice na tzv. dvojlužku), čímž byla minimalizována možnost její aktivní obrany (případně i včasného úhybného manévru nebo útěku), což jen podporuje závěr o srozumění obviněného se způsobením následku v podobě těžké újmy na zdraví poškozené, a tedy jeho úmyslu nepřímém podle § 15 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku.

28. Ze zjištěných skutkových okolností pak není možné pominout, že poškozená E. G. již podle své prvotní výpovědi, učiněné dne 17. 2. 2020 před policejním orgánem a v přítomnosti ošetřujícího lékaře, uvedla k mechanismu útoku obviněného K. T., že přítel ji fyzicky napadl tak, že (cit.) „(...) ji udeřil pěstí do levé části těla pod žebra a následně po ní hodil knihu, která zasáhla její levé oko. Dále uvedla, že takto ji přítel fyzicky napadl poprvé, a že si myslí, že ji napadnout nechtěl, ale že se rozčílil a v ten moment ji fyzicky napadl (...)“. Dne 26. 2. 2020 v rámci své svědecké výpovědi, fixované do protokolu, poškozená podrobněji vylíčila následky fyzického napadení a vyjádřila se k poskytnuté zdravotní péči, avšak mechanismus útoku obviněného popsala spíše vyhýbavě, neboť vypověděla, že (cit.) „(...) ležela jsem na posteli, kdy po mně K. hodil leták – brožuru a toto mě trefil na levé oko. Na otázku, proč po mně hodil tu brožuru, uvádím, že nevím, on to nechtěl udělat (...). Na dotaz, co následovalo po tom, jak po mně hodil tu knížku, uvádím, že přesně nevím, já jsem se schouli-la

⁵⁰ Srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 223.

a bránila, kdy on mě praštil, ale jak a proč, to nevím, to musí vědět on, proč to udělal. Já nic nevím. Po tom úderu mě to začalo bolet, bolel mě levý bok až břicho. On potom šel ven a já jsem začala brečet (...).“

29. Nezastupitelnou roli při posuzování toho, k jakému mechanismu útoku i jeho následku došlo z hlediska vzniku těžké újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 trestního zákoníku, měl jistě sehrát vypracovaný znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství. Z jeho konspektu vyplývá, že podkladem pro příslušné znalecké zkoumání byly především údaje uvedené poškozenou v rámci podaného vysvětlení ze dne 17. 2. 2020, jakož i další listinné důkazy, které byly k dispozici (zejména lékařské zprávy opatřené ze zdravotní dokumentace poškozené). Současně je zřejmé, že přibráný znalec MUDr. P. B. provedl dne 18. 2. 2020 cílené vyšetření poškozené E. G., jež byla v té době hospitalizována na oddělení úrazové chirurgie nemocnice xxx, a viditelná poranění poškozené také fotograficky zadokumentoval.

30. Pro užití adekvátní právní kvalifikace protiprávního jednání obviněného K. T. se jeví jako rozhodující právě posouzení odborných otázek znalcem, z něhož vyjímám (cit.) *„Dle dostupné lékařské dokumentace a prohlídky znalcem byla u pošk. E. G. zjištěna tato poranění:*

- krevní podlitina v krajině levé očnice

- trhlina sleziny s krvácením do břišní dutiny (...).

*Výše popsané poranění v obličeji pošk. E. G. vzniklo tupým násilím o malé až střední intenzitě (nejvýše při její hranici, na soudnělékařské stupnici malá-střední-velká), které působilo na krajinu levé očnice; poranění sleziny pak vzniklo tupým násilím o velké intenzitě, které působilo na oblast levého podžebrí. Vznik poranění očnice lze vysvětlit jedním tupým úderem, např. pěstí, připustit lze i úder/náraz hozeným tupým předmětem (hladkým či oblym); poranění sleziny vzniklo prudkým úderem (pěstí, kopem) do levé dolní části hrudníku, popsané zranění mohlo vzniknout po jednom takto vedeném úderu. Násilí působilo vůči poškozené šikmo zleva (z jejího pohledu) (...). Z charakteru, rozsahu a vzhledu poranění lze usuzovat, že byla přibližně stejného stáří a mohla velmi dobře vzniknout během jednoho úrazového děje a krátce po sobě (...). Z hlediska soudnělékařského měla poranění v souhrnu povahu celkové, vážné poruchy zdraví při poškození důležitého orgánu (sleziny), bez poskytnutí odborné lékařské péče by s vysokou pravděpodobností až jistotou vedla k bezprostřednímu **ohrožení života** poškozené (v souvislosti s krvácením do břišní dutiny). Poranění, která utrpěla pošk. E. G., lze tedy v souhrnu hodnotit jako těžké (podle soudnělékařského hodnocení ublížení na těle - lehké poranění - těžké poranění) (...) vážnost poruchy zdraví je v posuzovaném případě dána poškozením důležitého orgánu (tj. sleziny) a velmi pravděpodobným (až jistým) ohrožením života v případě, že by poškozené nebyla poskytnuta odborná lékařská péče (...) poranění sleziny si vyžádalo neodkladný chirurgický zákrok v celkovém znečitlivění (vyjmutí sleziny), léčba dále spočívala v podání léků (...), v monitoraci základních životních funkcí na jednotce intenzivní péče a dodržování klidového režimu (...). Trvalým následkem na zdraví bude v posuzovaném případě ztráta sleziny, která plní důležitou funkci mimo jiné pro správné fungování imunitního systému (jako imunologický filtr krve), u jedinců po odstranění sleziny se zvyšuje riziko možných závažných infekčních nemocí (...). Předmětná poranění vedla k podstatnému (citelnému) omezení v běžném způsobu života po dobu hospitalizace (10 dní), po propuštění fyzickým šetřením a dodržováním relativního klidového režimu po dobu dalších přibližně 2 měsíců, po tuto dobu lze omezení považovat ze soudnělékařského hlediska za určité (...).*“

31. Pokud by okresní státní zástupce xxx pečlivě hodnotil znalecký posudek, a to jak ve spojitosti s jinými důkazy, tak i volně (§ 2 odst. 6 trestního řádu), nutně by dospěl k závěru, že jednání obviněného K. T. je namísto kvalifikovat jako zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku.

32. V této souvislosti zbývá pouze doplnit, že se jedná o trestný čin, který není zahrnut v taxativním výčtu trestných činů vyjmenovaných v § 163 odst. 1 trestního řádu a je tedy vyloučen z dispozice poškozené. Proto je trestní stíhání obviněného K. T. nadále přípustné a jakákoliv úvaha okresního státního zástupce o meritorním rozhodnutí v předmětné věci je za daného stavu dokazování přinejmenším předčasná.

33. Vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem nemůže usnesení okresního státního zástupce xxx ze dne 30. 6. 2020 č. j. xxx obstát jako zákonné. Pro zachování účelu trestního řízení,

zakotveného v § 1 odst. 1 trestního řádu, nezbylo, než rozhodnout v souladu s § 174a odst. 1 trestního řádu o jeho zrušení.

34. Tímto rozhodnutím se věc vrací do stadia přípravného řízení. V jeho dalším průběhu okresní státní zástupce posoudí v intencích tohoto usnesení stávající skutková zjištění. Obviněný K. T. bude upozorněn na změnu právní kvalifikace vytýkaného jednání. Obviněnému a jeho obhájci bude umožněno podat návrhy na doplnění dokazování, a to se zřetelem na změnu právní kvalifikace stíhaného skutku. Poté okresní státní zástupce v rámci svých dozorových oprávnění učiní odpovídající skutkové a právní závěry, jež náležitě odůvodní.

35. Zbývá doplnit, že ve smyslu § 174 odst. 3 věta druhá trestního řádu je okresní státní zástupce xxx, který bude nadále ve věci vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, vázán právním názorem vysloveným v tomto kasačním usnesení a je povinen provést úkony, jejichž realizaci nejvyšší státní zástupce nařídil.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná (§ 141 odst. 3 věta první trestního řádu).

Brno 14. října 2020